

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

38 nci Birleşim

5 . 2 . 1971 Cuma

İçindekiler

	<i>Sayfa</i>
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	662
2. — GELEN KÂĞITLAR	662
3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	663
1. — 1971 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/386); (Cumhuriyet Senatosu 1/1170) (S. Sayısı: 1481)	663:684,685:686

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

1971 yılı Bütçe kanunu tasarısının tümü üzerindeki görüşmeler bitirilerek tasarı açık oya sunuldu ve 93 oyla kabul edildi.

Genel Kurulun 11 Şubat 1971 Perşembe gününe kadar ara verilmesine dair önerge okundu ve kabul olundu.

11 Şubat 1971 Perşembe günü saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşime saat 13,11 de son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Kastamonu
Macit Zeren	Mehmet Çamlıca
Kâtip	
Cumhurbaşkanınca S. Ü.	
Âdil Ünlü	

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Devlet iç istikraz Tahvillerine uygulanacak faiz hadleri hakkında kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni (M. Meclisi 1/407; C. Senatosu 1/1172) (Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarına)

2. — Bâzi İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkında kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni (M. Meclisi 1/275; C. Senatosu 1/1173) (Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarına)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,30

BAŞKAN — Başkanvekili Macit Zeren

KÂTİPLER : Mehmet Çamlıca (Kastamonu), Âdil Ünlü (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

BAŞKAN — 38 nci Birleşimi açıyorum.

3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1971 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/386); (Cumhuriyet Senatosu 1/1170) (S. Sayısı : 1481) (1)

BAŞKAN — 1971 yılı Bütçe kanunu tasarısı, bakanlık bütçelerinin bölüm ve maddeleri üzerinde görüşmeler ve oylamalar bitmiştir.

Şimdi, tasarının tümü üzerinde görüşeceğiz. Tasarının son oylaması sırasında, tümü üzerinde vâkı olacak görüşmeler içtüzüğümüzde tahdid edilmiştir. Ancak geçen yılların tatbikatı ile bir gelenek de meydana gelmiştir. Grup sözcüleri Hükümetten evvel görüşmektedirler.

Şimdi söz talebeden sayın arkadaşlarımın isimlerini takdim ediyorum. C. H. P. Grubu adına Hıfzı Oğuz Bekata, Güven Partisi Grubu adına Ferid Melen, Millî Birlik Grubu adına Fahri Özdilek, Adalet Partisi Grubu adına Fethi Tevetoğlu.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, ben görüşeceğim.

BAŞKAN — Zatiâliniz mi görüşeceksiniz, Sayın Gündoğan? O halde Hıfzı Oğuz Bekata yerine C. H. P. Grubu adına zatiâllileri görüşeceklerdir, zabıtlara böylece geçmiştir. Bunun dışında şahısları adına söz isteyenler de var. Hamdi Özer, Kasım Gülek, Kâzım Karaağaçhoğlu, Sırrı Atalay, Lûtfi Bilgen ve Salim Hazerdağlı. Tabii şahısları adına görüşmeye imkân yok, bu itibarla...

(1) 1481 S. Sayılı basmayazı 27 . 1 . 1971 tarihli 29 ncu Birleşim tutanağına bağlıdır. Bu basmayazıdaki bölüm rakamları baskıdan sonra değiştiğinden tutanaktakiler esastır.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan, ben sözü İçtüzüğün 108 nci maddesi gereğince istemiştim.

BAŞKAN — Yani,

SIRRI ATALAY (Kars) — Yani, kullanacağım kırmızı oyun nedenini izah etmek bakımından.

BAŞKAN — Teşekkür ederim, anladım. Şimdi, tüzüğün tatbikatına geçtiğimiz takdirde, ortaya bir müşkül çıkıyor. O zaman, 74 ncü maddeye göre lehte, aleyhte birer üyeye ve 108 nci maddeye göre de lehte, aleyhte yine birer sayın üyeye söz vermek lâzımgelir.

Takdir buyurursunuz, dört grup mensubu arkadaşlarımın, grup sözcülerinin konuşmasına imkân kalmaz. Bu tevhid edilmiş, 74 ncü maddeye göre iki arkadaş, 108 nci maddeye göre iki arkadaş olmak üzere birleştirilmiş. Bu dört arkadaşın konuşma hakkı gruplara şimdiye kadar tanınmış.

Bu itibarla, ayrıca 108 nci maddeye imkân sağlıyamıyacağım.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bu hususun usulü hakkında söz istiyorum.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Sayın Başkan, biz de niçin beyaz oy verişimizi izah etmek için söz isteriz, o zaman.

BAŞKAN — Usul hakkında Sayın Atalay'a ve Sayın Nusret Tuna'ya söz vereceğim. Buyurunuz.

SIRRI ATALAY (Kars) — İçtüzüğümüzün 108 nci maddesi bütün diğer hükümlerden ayrı bir statüyü getirir. Bunun diğer sözlerle ilgisi yoktur ve uzun yıllardan beri bu hüviyeti içerisinde tatbik edilmiştir. Yani, 1922 den bu yana tatbikat odur ki, maddelerin yahut bir konunun kesin oylamasından önce bir üye, eski İçtüzükte

kısa ve veciz olmak kaydı ile, oyunun gerekçesini, ister bütçede, ister her hangi bir oylamanın yapılmasından önce ifade eder. Bu, İçtüzüğün kaydlatdığı bütün sözlerden sonra üyelere tanınan bir haktır. Bütçe görüşmelerinde grupların konuşması, üyelere sağlanan bu sarıh hakkı her hangi bir şekilde önleyemez, hattâ engelleyemez. Bu bakımdan şimdiye değin istenildiği takdirde kullanılmış olan, dikkat buyurun ifademi tasrih ediyorum, istenildiği takdirde, İçtüzüğe uygun olarak istenilen şekli ile, eski 137, şimdiki 108 nci madde Başkanlar tarafından uygulanmıştır. Eski T. B. M. M. nde de gelenek bu şekilde kurulmuş, bizim Cumhuriyet Senatosunda da istediği takdirde üyeler bu hakkı kullanmışlardır. Gruplar adına söz, bu hakkı her hangi bir şekilde önleyemez ve kaldıramaz.

Sayın Başkan böyle bir geleneği kurmaya yetkili değildir. İçtüzük hükümlerini ne oylarla, ne de kendi takdiri ile kayıtlıyamaz. Çok kısa olacak bu konuşma fırsatını, hele üç gün önce Kırıkkale'de işlenen utanç verici facialardan sonra, Sayın Başkandan rica ediyorum. Kullanacağım kırmızı oyun şeklini, niçin kırmızı kullanacağımın gerekçesinin fırsatını; sadece bir hak olarak istemiyorum, İçtüzüğün bir tatbikatı olarak, bunun verilmesini ve engellenmemesini istiham edeceğim. Verilmediği takdirde, engellendiği takdirde utanç verici bir duruma hep beraber gitmiş olacağız.

Saygılarımla.

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — Sayın Başkan, şahıslar adına okuduğunuz sıraya itirazım var.

BAŞKAN — Efendim benim okuluğum cetvel, benden evvel tanzim edilmiş ve şimdi bana verilmiş olan cetveldir. Varsa bir itirazınız tetkik edelim, yani tashihe muhtaç bir hata yapılmış ise.

Burada okuduğum dört arkadaşla ilâveten şöylece elime geçen iki taktır vardı; Sayın Bilgen ve Sayın Hazerdağlı diye, Genel Kurula takdim ettim. Neresinde hata efendim?

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — İtirazım size değil, sıraya efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz yerinizden söyleyiniz efendim, nasıl hatadır.

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — Ben 12,01 de müracaat ettim. Sayın Başkan benden evvel söz istenmişse zaten muteber değildir. 12,01 dakika

geçe benim sözümdür. Bu bakımdan bu sıraya itirazım var.

BAŞKAN — Efendim sizin takririniz tam saat 24,00 te, şuraya kurşun kalemle bir işaret var. Hazerdağlı'nınki 24,01 de yani sat 12 yi 1 dakika geçe; diğerleri ise cetvele 4 . 2 . 1971 tarihinde saat 9,00 da, Sayın Kasım Gülek saat 24,02 demiş, saat olduğuna göre tashih ederiz efendim, kabili tashihtir. O halde sizinki daha öne düşer, bir numaraya düşer. Ancak size söz verip veremeyeceğim hususunu görüşüyoruz. Şimdi, Sayın Tuna buyurunuz.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlarım, kanunların müzakeresinin sonunda ne cins bir yol takibedileceği Tüzüğümüzün 74 ncü maddesinde tasrih olunmaktadır.

Tüzüğün 74 ncü maddesi, bütün konuşmalar bittikten sonra, sadece iki üyeye lehte ve aleyhte konuşmak üzere söz verileceğini âmiridir. Sayın Atalay arkadaşımın ifade ettiği gibi, oylamalardan bahseden 108 nci madde, lehte ve aleyhte iki üyeye oyunun mahiyetini bildirmek üzere kısa, veciz konuşma imkânını bahşetmektedir.

Muhterem arkadaşlar, 1962 yılından beri bütçeleri tetkik ettiğimiz zaman şu hali görüyoruz. Bütçelerin tümü müzakere edilmiştir, bakanlık bütçeleri müzakere olunmuştur. İki gruba söz verilmesi, grupların beyanını kısıtlama gibi bir hale müncece olacağı için, yapılan zımni bir anlaşma neticesi, iki, iki konuşmalar tevhit olunmuş ve bu bütçelerin sonundaki tümünün müzakeresi geldiği zaman, her gruba ayrı ayrı söz verilmesi esası kabul olunmuştur. Bunun mânası, iki kişiye 74 ncü maddeye göre söz verecek, iki kişiye 108 nci maddeye göre söz verecek. Grupları birbirinden ayırma gibi ve bunca müzakerelerin sonunda asıl oy sahibi olan grupların kendi görüşlerini belirtmeleri için her gruba konuşma imkânı sağlanması suretiyle 74 ve 108 nci madde tevhid olunmuştur.

108 nci maddenin mutlak tatbikini isteriz, orada lehte ve aleyhte biz fikrimizi beyan edeceğiz dediğimiz zaman, biz de Başkana öyle ise 74 ncü maddedeki ahkâmı da tam tatbik etmek, yani bir lehte bir aleyhte söz ver, başka gruplara söz verme demek hakkımız olmaktadır.

Onun için rica ediyorum. Bu zamana kadar olan, teessüs eden teamüle uygun hareket edelim. Bâzi yıllarda, Sayın Atalay'ın dediği doğrudur, hakikaten Başkanlar bâzi tatbikat yapmış. Ama, tüzük meydandadır. Bu anda dört arkadaşın konuşması mümkündür, Başkan bunu bütün gruplara söz vermek suretiyle istimal ettirdiği takdirde, arzu ettiğimiz kemali ile müzakere sonucuna ve gruplara fikirlerini beyan etme imkânını tanıma sonucuna ulaşacağımızdan, Sayın Başkanımızın ifade ettiği şekilde, sonunda bütün gruplara söz vererek iki maddenin tevhibi suretiyle oylanmaya geçilmesini arz ve teklif ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bu konuda huzurunuzla hazırlanmış olarak çıktım. Bu itibarla kısa bir malûmat arz etmek isterim.

Tüzüğün hükümleri ile, 10 yılın tatbikatı arasında çelişki var. Ayrıca 10 yılın tatbikatını tetkik ettiğimiz zaman, bu 10 tür tatbikatın da birbirine uymadığını, aralarında çelişkiler bulunduğunu görüyoruz. Şimdi gerek Tüzüğün maddeleri, gerekse son üç yılın tatbikatı hususunda misaller vereceğim.

Tüzüğün 74 ncü maddesine göre maddelerin oylanmasından sonra tasarının tümü üzerine geçildikte, lehte ve aleyhte iki sayın üyeye söz vermek imkânı vardır. Lehte ve aleyhte vâkı olacak bu iki söz hakkının kimlere verilmesi lâzım? Bunun tevziinde münakaşa çıkıyor. Şimdi A. P. iktidarda bulunduğuna göre aleyhinde konuşacağı düşünülemez. Ayrıca A. P. bir koalisyon ortağına da sahibolmadığına göre lehte kullanacağı söz hakkını her hangi bir kimse ile taksim etme durumunda da değildir. O halde A. P. mutlaka bu iki söz hakkından birini kullanacaktır. Geriye aleyhte bir söz hakkı kalıyor. Cumhuriyet Senatosunda dört parti grubu var, bunların hangisine vereceğiz? İşte müşkülât bundan çıkıyor.

Şimdi Tüzüğün 108 nci maddesi âdeta bir yardımcı gibi imdadımıza yetişmiş. 108 nci maddesinde de açık oylamanın her vâkı olduğu yerde lehte, aleyhte iki sayın üyeye söz hakkı verilmiş. Bunu da aynı tasnife tabi tutabiliriz. A. P. nin lehte konuşacağı şüphesizdir, koalisyon ortağı da yoktur. Bu iki söz hakkından birisine yine sahiptir. Geriye bir aleyhte

söz hakkı kalıyor. Evvelce de izah ettiğim gibi, dört siyasi parti grubu vardır; hangisine vereceğiz?

Bu itibarla tatbikatta mümkün olduğu kadar, on yılın tatbikatında, bu iki maddeyi tevhibetmek, yani dört sayın üyeye söz vermek suretiyle ve bunları da dört gruba taksim etmek suretiyle mesele halledilme yoluna gidilmiş.

Şimdi bakınız son üç yılın tatbikatından bahsedeyim. Tutanak dergileri yanımda. Sene 1968, kürsüde Başkanvekili olarak Sayın Turhangil var. Ancak üç parti grubuna söz vermiş. Çeşitli itirazlara rağmen başka kimseye söz vermemiştir ve 1968 yılı kanun tasarısının görüşülmesi böyle sonuçlandırılmıştır.

SIRRI ATALAY (Kars) — 108 nci maddeye göre söz istiyen olmuş mu Sayın Başkan?..

BAŞKAN — İstenmiş ve reddedilmiş.

SIRRI ATALAY (Kars) — Hayır, istenmemiştir...

BAŞKAN — Beklerseniz, tahammülünüz varsa, üstlerine notunu da almak suretiyle üç yılın tutanak dergilerini buraya getirdim. İtimat buyurmanızı rica ederim.

Sene 1969, tümü üzerinde görüşmelere geçildiğinde Sayın Atasagun kürsüye gelmişler. Bu kere üç yerine dört parti grubuna söz vermişler ve akabinde Sayın Başbakan konuşmuş. Sıralardan çeşitli arkadaşlar 108 nci maddeye göre söz istemişler, reddedilmiş ve 1969 yılı bütçe kanun tasarısının müzakereleri böyle sona ermiştir.

Sene 1970, Sayın Ünalı Başkanlık makamında. Dört grup sözcüsüne söz vermiş, arkasından iki sayın üyeye, Sayın Atalay'ın da söylemiş olduğu veçhile lehte, aleyhte söz vermiş; Sayın Başbakan konuşmuş ve müzakereler son bulmuştur.

Şimdi görüyorsunuz ki, Tüzükle tatbikat arasında çelişki var ve on yıllık tatbikat arasında da bir vahdet yok. Bu itibarla bu meseleyi burada kesin olarak halledelim.

74 ncü maddeyi tatbik ettiğimiz takdirde A. P. nin, iktidar grubunun mutlaka konuşacağı sarıhtir. Geriye bir söz hakkı kalıyor, onu grupların kendi aralarında anlaşarak almaları lâzımgelir. 108 nci maddeyi de akabinde tatbik edeceksek, o takdirde yine lehte konuşacak gru-

pa bir söz hakkı münakaşasız olarak var. Aleyhte konuşulacak bir söz hakkının da tevzii müşkülât yaratacaktır. Şimdi bu zorluğu dikkate alarak biz 108 nci maddeyi ve 74 ncü maddeyi tevhiddeniyor, yalnız gruplara söz hakkının tanınmasını Riyaset olarak teklif ediyor ve bu bahsi de geleceğe ışık tutmak üzere kapatmak, âdeta bir tevhibi içtihat yoluna gitmek istiyoruz. Şimdi bu izahatımdan sonra bilmem Sayın Atalay'ın mütalâası nasıldır?

SIRRI ATALAY (Kars) — Soracağım bir husus var.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan, ifade ettiğiniz ve geçmiş yıllardaki üç tatbikatta 74 ncü madde işletilmemiş, guruplar Sayın Tuna'nın da ifade ettiği gibi, daha önce yapılan anlaşma üzerine tümü üzerinde guruplara söz vermeyi Genel Kurul kabul etmiş ve buna göre verilmiştir. 74 ncü madde ile 108 nci madde birleştirilmemiş.

BAŞKAN — Sene 1969 mudur efendim?

SIRRI ATALAY (Kars) — 74 ncü madde üzerinde değil, bütçenin tümü üzerinde söz verilmesi şeklinde, verilmiş olan bir imkândır. Bu sebeple söz 108 nci maddeyi kullanmamak suretiyle bir başka yoldan ikisini yani 74 ile 108 nci maddeleri tevhiddenip yeni bir usul tesis etmek istiyorsunuz, bu mümkün değildir, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Atalay, bu söylediğiniz sözün ne derecede vâridolduğunu tutanaklardan ilgili kısımları, pasajları okumak suretiyle tahkika çalışalım. Söylediğiniz husus doğru ise ben hatadan nükül etmeyi, dönmeyi bir fazilet sayarım, döner size ittiba ederim. Şimdi sene 1968, sayfa 1300 de. Okuyorum efendim:

«Bütçenin tümü üzerinde son söz olarak Sayın Hıfzı Oğuz Bekata C. H. P. gurupu adına, Sayın Sedat Çumralı G. P. gurupu adına, Sayın Şeref Kayalar A. P. gurupu adına söz almış bulunmaktadırlar. Başkaca söz isteyen yok. Esasen İctüzüğün 74 ncü maddesi tasarıların müzakeresi sonunda lehinde ve aleyhinde iki kişiye söz verilmelidir, der. Ancak, teamül gereğince bu bazan C.H.P., A.P. dışında Millî Birlik Gurupuna verilmiş, bâzı ahvalde başka türlü

kullanılmış, teşekkür etmiş bir teamül yok. Âmir hüküm 74 ncü madde, guruplar öncelik teşkil etmeksizin, sıraya göre söz almış olan iki kişiye lehte ve aleyhte söz verilir demektedir. Şimdi bu teamül karşısında daha evvel söz istenmiş bulunması ve gelenek itibariyle de bir tatbikatin bulunması hasebiyle C.H.P. gurup Başkanı Hıfzı Oğuz Bekata'ya» ve devam etmektedir.

Buyurduğunuz gibi bir durum yoktur. Şimdi sene 1969 söz talepleri var. 864 ncü sayfada-dır:

«Başkan — Sayın senatörler, maddeler üzerindeki görüşmeler bitmiştir. Şimdi tümü üzerinde söz isteyen arkadaşlara söz vereceğim.

Yüksek müsaadenizle bir şeyi hatırlatayım. Biliyorsunuz ki, İctüzüğümüzün 74 ncü maddesi sarıh bir hüküm taşımaktadır. Tümü üzerinde umumiyetle biri lehte biri aleyhte olmak üzere iki senatöre söz vermemiz lâzım. Ancak müzakere ettiğimiz konu bir bütçe kanun tasarısıdır. Bu sebeple 1962 yılındanberi bugüne kadar bütçe kanun tasarılarında bu sarıh hükme rağmen, gurup sözcülerine imkân bırakılmış, onlar kendi siyasi partilerinin veya guruplarının düşüncelerini ve verecekleri oyların renklerini, hem 108 nci madde, hem 74, tebarüz ettirebilmek için onlara bu imkân verilmiş. Bineanelayh, biz de kendimizi o tatbikatin içinde görüyoruz. Bu sebeple sayın arkadaşlarıma söz vereceğim. C. H.P. gurupu adına Sayın Fikret Gündoğan» diyerek kürsüye davet olmuş. 1970 te izah ettiğim gibidir. Bu itibarla 74 ncü ve 108 nci maddeler âdeta tevhidden kullanılmıştır.

SIRRI ATALAY (Kars) — Tevhiddenilmemiştir, siz tehdit etmek istiyorsunuz. Sayın Başkan, öyle halletmemeniz ve Genel Kuruldan bu yolda karar almamanız gerekir. Bu hukuk dışı olur. 108 nci maddeye göre söz almaktan çıkıyor. Genel kurula böyle bir hatah tutumu yaptırmamanız lâzımdır.

BAŞKAN — Şu halde vaz geçiyorsunuz.

SIRRI ATALAY (Kars) — Şu gerekçe ile vaz geçiyorum. Elbette birgün hukuka riayet eden bir çoğunluk partisi gelecektir ve böyle hukuk dışı hareketlerin üzerine çıkabilecektir.

BAŞKAN — Mesele kapanmıştır.

Şimdi Sayın Hıfzı Oğuz Bekata yerine Sayın Fikret Gündoğan'ı kürsüye davet ediyorum. Buyurun efendim.

C. H. P. GRUPU ADINA FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım; 1971 mali yılı Bütçe kanun tasarılarının müzakeresinin sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Değerli arkadaşlarım, on gündülden beri geceli, gündüzlü aralıksız süregelen müzakereler sonunda Parlâmentomuzun bu kanadında iki gerçek, hiç kimsenin inkâra mecali olmayacak resanette ortaya çıkmış ve parlâmento tarihine yazılmıştır. Gerçeklerden biri şudur: C. H. P. nin bütün sayın üyeleri, çok değerli arkadaşlarım, kendilerine eleştirme, inceleme ve değerlendirme görevi verilen bütçe kesimlerinde cidden partilerine lâıyk ve yarasır bir düzeyde bilinçle, bilimsel yaklaşımla ve büyük bir devrimci atılımla, cesaretle, memleket sorunlarını dile getirmişlerdir. Parlâmentonun bu kanadında Türkiye'de mevcut büyük bunalımın çözümü için hangi güçlerin, hangi ellerin hazır olduğu sabit olmuştur.

Bütçenin her kesiminde açıkca, kesinlikle ve devrimci bir açıdan dile getirilen C. H. P. eleştirilerini yapan çok sayın arkadaşlarıma, parti adına huzurunuzda içtenlikle teşekkür ederim. Yine Parlâmentonun bu kanadında bulunan diğer siyasi parti grubu ve Senato gruplarının sayın üyelerinin de ciddî bir şekilde memleket sorunlarına eğilme fırsatı bulduklarından dolayı istifadeler temin ettiğimizi, yararlandığımızı açıkca ifade eder, gruplara ve sözcülere partimin ve grupumun teşekkürlerini iblâğ ederim.

On gündülden beri sürüp gelen bu müzakerelerde ortaya çıkan resanet, - yerine başka kelime bulamadığım için kullandığım - diğer bir gerçek şudur: Parlâmentonun bu kanadında bütün memleket sorunlarına fevkalâde bilimsel gerçekçi yaklaşımla değinen parlâmento üyelerine mukabil, her türlü Hükümet etme iktidarını kaybetmiş, güçsüzlük, karışıklık, ürkeklik ve kuşku içindedir, Hükümet. Bütün bu değerli mütalâalara, bilgilere kulak açamayacak kadar sağırlaşmış bir Hükümet. Kendi iç çelişkilerinin, iç zaıflarının zebunu olmuş, bu itibarla ruhu kabzolmuş bir Hükümet.

Bu itibarla, burada kıymetli mesainin belki bugün için değil, ama pek kıza zaman için, memlekette yaşayan insanlar için değeri bulunacak

ve bu gerçeğin meydana çıkmasına fırsat veren veren bu Bütçe de bir tarihî Bütçe olma niteliğini kazanmış olacak, bu niteliği ile tarihe geçmiş olacaktır.

Şimdi, belki birkaç zamandan beri oluşturulmak istenen yeni bir yönetim biçiminin başında bulunduğumuzu söylemek isterim. Bir kehanet olarak ifade edilmesi ve böyle değerlendirilmesi mümkün olmayan gerçek bir görüntüyü dile getirmek istiyorum. Dün akşam Devlet Radyosundan dinlediğimize göre, biraz evvel kısaca vasıflarını çizdiğim iktidar, za'fını örtmek maksadıyla Türkiye'de mevzu kanunları şiddetlendirmek yoluna başvurmak gibi Türk demokrasisinin ve Türk halkının tarih içinde asla affetmeyeceği çok sakim, çok tehlikeli ve korkunç bir yola sürüklenmekte olduğunu müşahade etmekteyiz.

MUSTAFA TİĞLİ (Sakarya) — Allah Allah, ne olacak yani?

FIKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Şunu unutmayınız ki, bir memlekette mânevi gücü kalmıyan kurumlar; isterse halk oyu ile iktidara dahi gelmiş olsunlar, eğer bir noktadan sonra güçsüzlüklerini anlayıp demokrasinin en asil kaidesi olan, yerlerini daha güçlülere terk etmek yoluna girmeyip ısrar ederler ve yerlerinde kalabilmek için destekler, payandalar ararlar, şiddet kanunlarından medet umarlarsa, tarihin yanılmaz hükmü asla onların göğüslerine asılmaktan ve o hükmü taşımalarından onları hiç kimse kurtaramaz.

Demokrasi şiddet kanunları ile bağdaşamaz! O kadar ki; Cumhuriyet Halk Partisi şu gerçeği bildiği içindir ki, bugün kendisine devrimci süsü veren birtakım çevrelere karşı şunu öneriyor: Tarihin bu döneminde Türk halkının elinde en müessir mücadele silâhı olarak oy hakkı dururken, varken bu halkın elinden bu silâhı alıp, eline ateşli silâh vermek suretiyle onu mücadeleye sevk etmek isteyenler yanılıyorlar. Onu, bu halkı tanımayanlar bu yolda boşuna sürükleniyorlar.

Türk halkı ciddî bir devrimin arifesindedir. Hiç, ama hiç kimseyi dinlemeyecek, iktidara getirdiği, oyu ile iktidara getirdiği partiyi dahi dinlemiyerek oy yoluyla büyük bir devrimi, kimsenin eşine enderine, şimdiye kadar yapılmışların üstüne çıkmak suretiyle, rastlamadığı bir devrime hazırdır. Büyük Atatürk'ün kurduğu

büyük devrim temeli üzerine ama oyla hepimizi hayranlıkla, hepimizi hürmetle karşısına geçirip bizi hapsedecek büyüklükte büyük bir devrimin arifesinde bulunuyor. Onun için, ne oy hakkını elinden alıp silâhlendirmek suretiyle Türkiye'de devrim yapmak isteyenlere, ne de bugünkü rejimi asla bağdaşamayacağı şiddet kanunlarına büründürerek kendilerini, nefislerini ayakta tutmak isteyen bedbahtlara imkân vermeyiniz, değerli arkadaşlarım. (A. P. ve C. H. P. sıralarından, «bravo» sesleri) Tarih içinde çok önemli bir görev ifa ediyorsunuz. 1971 Türkiye'sinde Parlâmento üyesi olmak sadece bir seçim mekanizmasından geçerek gelmek ve burada bâzı kanunlara el kaldırmak değildir. Tarih içinde 1971 de parlâmento üyesi olanlar; Türk devriminin, altyapı devriminin üretim ilişkisi değiştirmeye yönelmiş yepyeni bir toplum yapısı kurmaya ahdetmiş, yepyeni bir Türkiye'yi bugünkünden çok daha değişik bir Türkiye'yi mülkiyette, gelir bölüşümünde, adalette ve bütün sahalarda yeni bir toplum kurmaya ahdetmiş, susamış, bir ülkeyi, lütfen 1971 in asil parlömanterleri olarak, bu devrime mâni olanlara mâni olmak suretiyle, başka türlü devrim yapmayı deniyenlere mâni olmak suretiyle, demokratik sol istikâmetinde geliştirme çabasında birleşiniz. Bu birleşme Türkiye'nin olsun, Türkiye insanların olsun, milletin olsun.

Sağ olun, var olun. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ferid Melen, Millî Güven Partisi Grubu adına.

MİLLÎ GÜVEN PARTİSİ GRUBU ADINA FERİD MELEN (Van) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; 1971 Bütçesi üzerindeki müzakereler tamamlanırken grupumuzun bu tasarı hakkındaki son görüşlerini açıklamak üzere almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, 1971 bütçesi üzerindeki görüş ve tenkidlerimizi, bütçenin tümü üzerinde ve hizmet bütçelerinde konuşan sözcü arkadaşlarımız, kendilerine tahsis edilen zamanın verdiği imkân ölçüsünde, arz ve izaha gayret etmişlerdir. Sözcü arkadaşlarımızın, dürüst ve gerçekçi bir tutum içinde yapmış oldukları tenkidler, 1971 bütçesinin bünyesiyle bu bütçeyi hazırlayan ve uyguluyacak olan Hükümetçe yürütülmekte olan idari, siyasi, malî, iktisadi ve sosyal politikalara ve bunların olumlu ve

olumsuz sonuçları üzerine aydınlık getirme bakımından kanaatimizce çok faydalı olmuştur.

Sözcü arkadaşlarımızın, bu konuşmaları sırasında, meselelerimize, dert ve dâvalarımıza koydukları teşhislerde de geniş ölçüde isabet ettiklerini bu müzakereler bir defa daha meydana çıkarmıştır.

Tasarının Yüce Senatoda oya konmasından önce, müzakerelerin başından bu yana sözcülerimiz tarafından üzerinde durulmuş olan meselelerden bir kısmını burada tekrar hatırlatmamız faydalı olacaktır. Bununla, aynı zamanda Sayın Demirel'in:

«Yapmamız gereken işlerden neyi yaptık, yapmamamız gerekenlerden neyi yaptık söylesinler» suretindeki sözlerle izhar ettiği arzuyu da, yerine getirmiş olacağız.

Muhterem arkadaşlarım, Yeni bütçe yılına girerken huzur bozucu olaylar maalesef devam etmiştir ve etmektedir.

Devletin temellerini sarsmak, millî bütünlüğümüzü parçalamak hedefini güden faaliyetler, sınıf kavgası tahrikleri, silâhlı saldırılar, kanlı çatışmalar eksilmeden devam ediyor.

Sokaktan üniversitelere, fabrikalara kadar her yerde kanun hâkimiyeti yerine kaba kuvvet hâkimiyeti kurmak isteyen huzur ve hürriyet düşmanları hareket halindedir.

Devlet otoritesini sarsan direnişler başlamıştır. Devlet idaresi büyük zaaf içerisine girmiştir.

Vatandaş bugün, emniyetini koruma hususunda, artık Devlete güvenemez hale gelmiştir.

Partizanlık, iltimas, kayırma usulleri bir politika haline getirilmiştir.

Suiistimaller gittikçe yaygın hale gelmektedir ve suiistimallerle ciddi bir mücadele yapılmamaktadır ve yaptırılmamaktadır.

İktisadi sıkıntıların baskısı, Devlet idaresine karşı güvenin, çeşitli sebeplerle sarsılması, Anayasa müesseselerinin işleyişindeki aksaklıklar, millî güvenliğimize yönelen tehlikeleri, daha da artırmıştır. Buna karşılık, yıllardan beri Türkiye'yi âdeta iç savaşa doğru sürükleyen, millî bütünlüğü parçalama istidadını gösteren bu çok vahim olaylar karşısında, bunları önleme hususunda baş sorumlu durumunda olan Hükümet ve onun başı, Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Millî Güvenlik Kurulunun son haf-

talarda yaptıkları uyarmaya gelinceye kadar, tehlikeleri küçümseme yolunu tutmayı tercih etmiş ve çeşitli mâzeretler aramakla vakit geçirmişlerdir.

Huzur ve güveni sağlamanın çok ciddi bir Hükümet vazifesi sayılması lâzımgeldiği hususunun, bu uyarılardan sonra bile, lâyikiyle kavranmamış olduğunu gösteren davranışlara da rashyoruz.

Muhterem arkadaşlar iktisadi alanda neler var :

Kalkınma dâvamız plânın öngördüğü esaslar dairesinde gerçekleştirilememektedir. 1963 - 1967 yıllarını kapsıyan birinci plân döneminde, ortalama % 6,7 oranında bir artış sağlanılarak plân hedefine yaklaşılmış olmasına karşılık, ikinci Kalkınma Plânının ilk üç yılını kapsıyan dönemde yani 1968 - 1970 döneminde gayrisâfi millî hâsılının artış hızı 5,9 a düşmüştür.

Her iki dönemde de tarım, sanayi gibi üretgen sektörlerde plân hedefinin gerisinde kalmıştır. Tarım ve sanayide plân hedefinden geri kalma, ikinci plân döneminde, çok daha belirli bir hale gelmiştir. Tarımımızda son üç yılda gelişme değil gerileme olmuştur. Nüfusumuzun % 60' ından fazlasının geçim kaynağını teşkil eden tarımımızın bu duruma düşmesi köylümüzün, büyük kısmıyla, son yıllarda gelir artışından faydalanmak şöyle dursun, daha da fakirleştiğini gösteriyor. Tarım alanındaki çalışmalarımızın ve izlenen tarım politikalarının yetersizliği, bu sonuç ile açıkça meydana çıkmıştır.

Sanayi:

Kalkınmamızda ağırlık verilmesine karar verilmiş olan sanayi sektöründe de kalkınma hızı plân hedefinin altında kalmıştır. Son yılda, sanayinin kalkınma hızında, bundan evvelki yıllara nisbetle ayrıca gerileme görülmektedir.

Kalkınma, dengeli olarak gerçekleştirilememektedir. Gelir dağılışındaki adaletsizlik bu yüzden gittikçe büyümüştür. Zümreler arasında olduğu gibi, bölgeler arasındaki dengesizliği azaltacak ciddi ve etkili tedbirler alınmamaktadır. Gelişmeye muhtaç bölgeler için Hükümetin yaptığı vaatler, büyük kısmı ile kâğıt üstünde kalmıştır.

Kalkınma istikrar içinde yürütülememektedir. Fiyat artışlarının sürekli bir hal alması

ekonomideki dengeyi bozmuş ve dengeli kalkınmayı âdeta imkânsız bir hale getirmiştir.

İktisadi ve sosyal bakımlardan vahim sonuçlar doğuran bu dengesizliği ortadan kaldırmak üzere, milletimiz için çok ağır fedakârlıklara mal olan bir para operasyonuna nihayet gidilmek zorunda kalmıştır. Devalüasyonun nedeni olarak Hükümetçe ileri sürülen gerekçe, gerçeği aksettirmekten çok uzaktır. Son yıllarda, kaçınılmaz hale gelen devalüasyona, bizi istikrar içinde kalkınmayı emreden bir plânımız bulunmasına rağmen, Hükümetin yıllardan beri izlediği israfçı ve enflasyoncu politikası bizi sürüklemiştir. Gelir kaynaklarının sıhhatli yoldan geliştirilmesinin ihmal edilerek resmî ve özel sektörün ek finansman ihtiyaçları için açık finansman yoluna başvurulmasının âdet haline getirilmiş olması da bu, sebepler arasındadır.

Sürekli istikrar:

Para ayarlamasının esas hedefi fiyat istikrarının ve ekonomik istikrarların sağlanmasıdır. Bunu temin etmek üzere alınmış ve alınmakta olan tedbirlerin ekonomik hedeflerden bir süre için bizi fedakârlık yapmak mecburiyetinde bırakabilecektir. Bunun, ayrıca ekonomide durgunluk yaratması ve işsizliğin artmasına yol açması da mümkündür.

Devalüasyona ve sert istikrar tedbirlerine rağmen fiyat artışları maalesef devam ediyor ve hayat pahalılığı gün geçtikçe şiddetini artırıyor.

Dış ödeme dengesizliği :

Dış ödeme dengesizliği ekonomimizi dar boğaza sürükleyen sorunlardan birisi halinde kalmaya devam ediyor. Bugüne kadar Türkiye, bu dengesizliği ortadan kaldıramamış, hattâ hafifletememiştir, 1967 - 1970 döneminde, en önemli dar boğaz ödemeler dengesinde ortaya çıkmıştır. Transfer güçlükleri devalüasyon öncesi dönemde had bir safhaya girmiştir. 1964 yılında 109 milyon dolar olan cari işlemler açığı, 1970 te, 237 milyon dolara yükselmiştir.

Dış ödemeler dengemizin önemli bir unsuru sayılan ihracatımız, maalesef beklendiği ölçüde artmamıştır. Devalüasyon ve teşvik tedbirlerine rağmen 1970 yılı ihracatında bir önceki yıla nazaran artış, kısmî bir miktardan ibaret kal-

mıştır. İhracatın seyri, 1971 yılı için tahmin edilen 640 milyon dolârlık hedefe de ulaşlamıyacağı göstermektedir.

Buna karşılık, işçi dövizlerimiz memnuniyet verici bir şekilde artarak, geçen yıl 273 milyon dolâra ulaşmıştır.

Yabancı sermaye, dış ödeme dengemizde getirdiğinden fazlasını götüren bir unsur haline gelmeye başlamıştır.

Dış borç :

Dövizle ödenecek dış borcumuz, 30 Eylül 1970 tarihi itibarıyla, 2.684 milyona ulaşmıştır dolâr olarak tabii. Bu borçların yıllık mürettebatı, yıllık ihracat gelirimizin üçte birine yakın bir miktara tekabül etmektedir. Dış borçlanma bakımından artık çok hassas bir noktaya gelmiş bulunuyoruz.

Ankara Anlaşmasının hazırlık döneminde Türkiye'nin yapması gerekli birçok işler ihmal edilmiş genç sanayimizi daha geniş pazarlara yönltebilmek, ihraç imkânlarını artırmak ve geçiş döneminin gerektirdiği şartlara ekonomiyi hazırlamak için düşünülmesi gereken tedbirler düşünülmemiş ve Ortak Pazar geçiş dönemine hazırlıksız girilmiştir.

Hükümetçe bâzi tedbirler alınmış olmasına rağmen, kredi konusundaki şikâyetler devam etmektedir.

Son 5 yıllık dönemde artan kredi ihtiyacının karşılanması için geniş ölçüde Merkez Bankası kaynaklarına başvurulmuş olması enflasyonist baskıyı artıran nedenlerden birisi olmuştur.

Kredi tevziinde devam eden partizanlık, kredilerin faydalarını azaltan bir unsur halinde gelmiştir.

Tarım ürünlerine uygulanan fiyat politikası ile, devalüasyon öncesi döneminde, tarım ürünleri iyi değerlendirilememiş ve köylümüz bu yüzden, çok perişan bir duruma düşürülmüştür.

Devalüasyon kararından sonra tesbit edilmiş olan taban fiyatları sistemi de, tarım mahsullerini desteklemeğe memur edilen kuruluşların kaynaklarının yetersizliği sebebiyle, olumlu bir suretle yürütülememektedir. Bu konudaki şikâyetler gittikçe artmaktadır. Hububat müstahsılı bu bakımdan büsbütün himayesizdir.

Mali alanda :

Bütçe açıkları devam ediyor. 1965 bütçesinin 900 milyon lirası, 1966 bütçesinin 700 milyon li-

rası, 1968 bütçesinin 966 milyon lirası, 1969 bütçesinin 1,800 milyon lirası için, karşılık bulunamamış ve bu açıkları karşılamak üzere Merkez Bankası kaynaklarına müracaat geniş ölçüde olunmuştur.

Birlikmiş bütçe açıkları 5 milyar liraya ulaşmıştır.

Muhterem arkadaşlar, 1970 bütçesinin yaptığı incelemelere dayanarak açıklıksız kapanacağını ummuştuk ve bütçenin tümü üzerinde yaptığım konuşmada da bunu ifade etmiştim. Fakat arkasından 750 milyon liralık bir ek ödenek getirilmiştir ve bir o kadarı, belki daha fazlasının da geleceği anlaşılmaktadır. Ayrıca 1970 için Personel Kanununun son 4 aylık gerektirdiği masrafları karşılamak için konan ödeneğin yetmediği anlaşılmaktadır ve dün aldığım bir bilgiye göre, Maliye Bakanı bütün muhasebelere karşılıksız olarak ödeneksiz olarak maaşların ödenmesini emretmiştir. Hiç şüphesiz maaşlar ödenecektir, hiçbir memur ve Devlet personelinin aybaşında aylıksız bırakmaya hakkımız yoktur. Fakat ödeneksiz olarak ödenme belki bir cesarettir, mesuliyetini üzerine almak, fakat parlâmentoyu hiçe sayma mânasına gelir. Çünkü ek ödenek veyahut fevkalâde ödenek için Hükümet istediği takdirde en çok 3 gün içerisinde parlâmentodan ek ödenek kanunları çıkarmak imkânına sahiptir. Bu imkânı sahip iken, açıktan emir vererek muhasebecileri, bütün memurları mesuliyet altına sokarak ödeneksiz ödeme yaptırmayı doğru bulmuyoruz ve bunun bir emsal olmaması lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar; Hükümet bu yıl, 38 milyar lira tutarında çok hacimli bir bütçe getirmiştir. Bu bütçe, geçen yıl bütçesinden % 28,2 oranında ve 8,5 milyar lira tutarında bir fazlalık gösteriyor.

Bu bütçenin gider rakamları 29 milyardan, büyük bir sıçrama ile, 38,5 milyara yükselmiştir. Devlet Bütçesi bu suretle bir yılda, üçte birine yakın bir oranda büyümektedir.

Bu büyüme hiç şüphesiz ekonominin büyümesinin bir sonucu değildir. Bu büyümede, daha çok, geçen yıl yapılmış olan para operasyonu ile Personel Kanununun malî hükümlerinin uygulanması âmil olmuştur. Bütçe harcamalarının bu seviyeye çıkmasında, israfçı zihniyet ve tutumundan bir türlü vazgeçemiyen Demirel ik-

tidarının tutumunun da büyük payı olduğu in-kâr edilemez.

Devlet bütçesinde bu yıl görülen artışın % 91 i cari giderlerle transfer giderlerindedir. Yatırım giderlerinde görülen % 9 oranındaki artış ise, ancak fiyat artışlarını karşılayacak bir seviyededir.

Bütçe, bu yüzden, yatırım gücü çok zayıf bir bütçe hüviyetinde ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Cari giderlerde görülen artış, istikrar tedbirlerine rağmen olumsuz etki yapabilecek bir orandadır. Bu bütçe, istihlâk malları piyasası için, 8 milyar lira tutarında yeni bir satınalma gücü getirmiştir.

İstikrar tedbirleriyle, yatırımlar dâhil olmak üzere, toptan talebi kısma amaciyle, çeşitli tedbirler alınırken Devletin, süratle piyasaya akabilecek büyük bir satınalma gücü yaratması, istikrar tedbirleri konusunda, Hükümeti, kendi kararları ile geniş ölçüde çelişmeye düşürmüştür. Bu bütçede görülen bu aşırı büyümenin, kalkınmamıza olumsuz etki yapmasından haklı olarak endişe ediyoruz. Yatırımlara ayrılması gereken tasarrufların, bu suretle cari harcamalarda kullanılması sadece cari yıl için sıkıntı kaynağı olmakla kalmıyacak, önümüzdeki yıllarda da gelişmemize çok olumsuz etkiler yapacaktır.

Bütçe gelirleri :

Genel katma bir arada, konsolide bütçe gelirleri bu tasarıda 37,523 milyar lira olarak tahmin olunmuştur. 1971 tahmini, 1970 tahminlerinden % 28 oranında fazladır.

Bu gelirin tam olarak gerçekleşeceğini sanmıyoruz. Şüphesiz geniş ölçüde konjonktüre bağlıdır. Bir yüksek konjonktür devresine girdiğimiz takdirde veyahut fiyatlar alabildiğine yükseldiği takdirde elbetteki bu gelir de tahakkuk eder. Ama istikrar tedbirlerine kuvvetle sarılırsak ve biraz da ekonomi durgunluğa doğru giderse bu gelirden geniş ölçüde, bu tahminde eksilmeler olacağından şüphe edilmemelidir.

Muhterem arkadaşlar, Hükümet, bu suretle, aşırı büyüme kaydeden giderleri karşılayabilmek için bu yıl dün ki konuşmamda da temas ettiğim gibi, Emekli Sandığının kaynaklarına el atmak gibi Emekli Sandığını ve emeklilerimizi çok güç durumda bırakacak sâkim bir yola sapmıştır.

1971 bütçesi denk değildir. Hükümetin gösterdiği açık 800 milyondur. Tahminimize göre gelir tahminlerindeki zorlama sebebiyle yıl sonunda gelirlerde 1 milyar lira civarında bir eksik olabilecektir. Ayrıca vazgeçilmesi mümkün olmayan hizmetlerin bir kısmı için bütçeye konan ödeneklerin yeterli olmadığı, Bütçe Komisyonundaki müzakereler sırasında meydana çıkmıştır. Personel Kanununun yan ödemelerini karşılayacak ödenek de yine bütçede mevcut değildir. Bu sebeplerle açığın, tahmin edilenin çok üstünde olacağına şüphe yoktur.

İstikrar hedefine öncelik verildiği bir yılda, bütçenin aşırı bir surette büyümesinin ve önemli bir açıklıkla kapanmasının malî bünyemiz ve ekonomimiz üzerinde olumsuz etkileri yapacağı hiç şüphesizdir.

İktisadi Devlet Teşekküllerine gelince :

İktisadi Devlet Teşekkülleri Devlet bütçesine yük olmakta devam ediyorlar. Bunlardan zarar edenlerin zararları, 1971 yılında, 1,388 milyar lira olarak tahmin edilmektedir.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin, bu yıl programlaştırılan, 7 milyar civarındaki yatırımlarında ancak 1,775 milyarı kendi kaynaklarından karşılanacak, mütebakisi Devlet bütçesiyle veyahut kredilerle karşılanabilecektir. Ayrıca henüz tam karşılığı bulunmadığı anlaşılan 3 milyarlık personel giderleri mevcuttur. Bu durumda İktisadi Devlet Teşekküllerinin karşılık bulunması müşkül olan finansman açığı daha da büyüyecektir. İktisadi Devlet Teşekküllerinin bu durum karşısında programlaştırılan yatırımlarını tam olarak gerçekleştirilebilmeleri de, âdeti, imkânsız hale gelmektedir.

Yeni vergi tedbirleri :

1970 bütçe açıklarını karşılamak üzere, Finansman Kanunu ile kabul edilen vergi tedbirleri, henüz tamamen uygulanamadıkları halde dahi, bütün memlekette büyük huzursuzluk yaratmıştır. Devalüasyon kararı ile aynı dönemde uygulanan bu tedbirler, yeni fiyat artışlarına sebeb olmuş ve hayat pahalılığını da ayrıca artırmıştır. Bu tedbirlerle, vergilerin veriminden çok tazyikleri artmıştır.

Yeni vergi tedbirleri, yatırımları, sanayii, turizmi teşvik etmek şöyle dursun, tam aksine, bunların gelişmelerini zorlaştıran engeller getirmiştir. Gayrimenkul tedavülü, nakil vasıta-

ları alm satımı, inşaat âdeta durmuş gibidir. Yan sanayi ile birlikte, 30 - 40 bin işçi çalıştıran nakil vasıtaları sanayii ciddî bir buhrana girmek üzeredir.

Mahallî idarelerimiz, kaynak bakımından, gün geçtikçe daha güç bir duruma girmektedirler. Personel Kanunu bunların durumunu daha da ağırlaştırmıştır.

Personel Kanununun malî hükümlerinin uygulanması, bir taraftan Devlet, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve mahallî idarelere tahminlerin çok üstünde külfet yüklemiş, diğer taraftan Devlet idaresinde bugüne kadar benzeri görülmemiş kargaşalıklara ve anarşiye yol açmıştır.

Personel Kanunu, huzursuzlukları kaldırmak şöyle dursun bilâkis bunları artırmıştır. Personel Kanunu ile, Devlet personeli ücret sistemi kanaatimize göre daha derin bir çıkmaza girmiştir. Hatalı olduklarına, Meclis müzakerelerinde işaret ettiğimiz intibak hükümleri, Devlet hayatının temel unsurlarını teşkil eden memur zümrelerinin büyük bir kısmını mağdur etmiştir. Ayrıca, kanunda yer alan yan ödemelerle ilgili hükümlerin, kanunun uygulanması ile birlikte yürürlüğe konmamış olması da, huzursuzluğu daha da artıran âmillerden biri olmuştur.

Devlet Personeli Kanununun malî hükümlerinin uygulanmasının yarattığı haksızlıklar ve adaletsizlikler yanında bu kanunun Devlet bütçesine, Kamu İktisadi Teşebbüsleri bütçelerine getirdiği büyük malî yükün nasıl karşılanacağı ciddî bir problem haline gelmiştir. Tasarının Meclislerde 2,5 - 3 milyar lira civarında hesabelenen malî yükünün 10 milyar civarında bir rakama ulaştığı ortaya çıkmış bulunmaktadır. Yan ödemeler bu rakamı daha da büyütebilir. Hesapsız bir tutumla ölçsüz adımlar atıldığını ortaya koyan bu rakam, Devlet bütçesinin cari masraflarına bir yılda % 33 oranında bir artışa yol açmıştır. İktisadi Devlet Teşekkülleri ve mahallî idarelere gelen yeni yük ise, 3 milyarın çok üstindedir.

İslahat tedbirleri :

Muhterem arkadaşlar, Demirel hükümetleri ve A. P. iktidarı huzur ve kalkınma için ihtiyaç duyulan ve büyük bir kısmı kalkınma plânlarında ve hattâ Hükümet programlarında yer bulan ıslahat tedbirlerinin hemen hemen hiç birisini gerçekleştirilememiştir.

Devlet idaresi, eğitim sistemimiz, vergi sistemimiz, vergi idarelerimiz, mahallî idareler, maliyemiz, bankacılığımız, kredi dağıtma usullerimiz, İktisadi Devlet Teşekküllerimiz, Devlet harcama usullerimiz büyük ıslahat ihtiyacı içindedir. Yıllardan beri yıllık programlarda gerçekleştirileceği vâdedilen bu ıslahata bugüne kadar maalesef el sürülmemiştir. Başta tarım ve toprak reformu olmak üzere, tarımda verimi artıracak ıslahat bir türlü gerçekleştirilemiyor. İktidar başından beri bu konularda takındığı tutucu tutumundan bir türlü vazgeçememiştir ve geçemiyor.

Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri, Sairbaşları halinde bir özeti yapmaya çalıştığım tenkidlerimizin Demirel Hükümetinin ve A. P. iktidarının yapmaları gereken işlerden hangilerinin yapılmadığını ve yapmamaları gereken işlerden hangilerinin yapıldığı hakkında bir fikir vermeye yeterli olduğu kanısındayız.

Bu mâruzatımızda işaret ettiğimiz hususların, Demirel Hükümetlerinin icraat bilânçosunun en önemli kalemlerini teşkil ettiğine de şüphe yoktur. Demirel hükümetlerinin icraat bilânçolarının ise, bu Hükümetin Türkiye'de huzur sağlıyamıyacağını, kanun hâkimiyetini kuramayacağını ve gecikmiş ıslahatı gerçekleştiremeyeceğini ve malî ıslahatı yürütemeyeceğini açıkça göstermiştir. Çözüm bekleyen düzinelerce birbirinden önemli meseleler üzerine Demirel Hükümetinin, ciddiyetle eğilebileceği iktisadi ve sosyal dâvamızı başarı ile yürütebileceği ümidinde değiliz.

Huzuruza gelen bu bütçe teklifi de bu görüşlerimizin isabetini bir defa daha ortaya koymuştur.

Bu sebeplerle Millî Güven Partisi Grubu bu bütçeye kabul oyu veremeyecektir.

Yüce Senatonun Sayın Başkanını ve değerli üyelerini Grupum adına saygı ile selâmlar ve bütçenin milletimize hayırlı olmasını dilerim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Fahri Özdilek, Millî Birlik Grubu adına.

MİLLÎ BİRLİK GRUPU ADINA FAHRİ ÖZDİLEK (Tabii Üye) — Sayın Başkan, sayın senatörler; 1971 yılı bütçesinin müzakeresine başladığımızdan bugüne kadar Millî Birlik Grubu sözcüleri görüşlerimizi açıklamışlardır. Ben de

grup adına bazı konulara kısaca temas edeceğim.

Dış politikada başarılı olmamız uluslararası alanda tesirleri önemli olan ilkelere daha kesin bir tutum ve bağlılıkla kabildir. Kurtuluş savaşlarına örnek olmuş bir ülke olarak bütün kurtuluş savaşlarını destekliyen ve emperyalizme karşı olan bir politika gütmeliyiz.

NATO ve Amerika'yla ilişkilerimizde irademiz dışında bir savaşa itilmeyi ve olup bittiler yaratmayı sağlayacak tertiplerden kurtulmalıyız.

Orta - Doğu'da izlenen politikanın haksızca cesaret vermeden başka, 1958 ikili Anlaşması yoluyla ülkemizin başına irademiz dışında dertler açacak nitelikte olmasından kuşukluuz.

Belirli bir teze dayanamıyan ve Makarios'un tezine götürülmek istenen yeni Kıbrıs politikasının soydaşlarımızın güvenliğini sağlayacağına inanmak güçtür.

Dış politikamızın, çağımızın gerçeklerine ve ulusal çıkarlarımıza uyacak bir nitelik kazanmasını sağlayacak tedbirleri samimiyetle desteklemeye hazırız.

Değişen dünya durumu ve bunun şümulü yüzünden millî savunma probleminin daha çok hassasiyetle ele alınmasına zaruret vardır.

Millî güvenliğimizin temel unsuru olan Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin teşkilât ve teçhizatıyla, emir ve komuta bakımından durumu yeni NATO stratejisi muvacehesinde yeniden gözden geçirilmeye muhtaçtır. Bu mevzu çok evvel temas etmiştik. Henüz bu hususta bir gelişme görülmemesini üzüntü ile izliyoruz.

Sorumlu, sorumsuz her çevreden memlekette huzursuzluk bulunduğu ifade ediliyor. Bu huzursuzluğu giderici tedbirler üzerinde durabilmek için bunun sebeplerini araştırmaktan uzak kalmıyor.

Bize göre kanunlar ihtisas erbabiyle istişare edilemeden ve gereği kadar topluluğumuzda tetkika tabi tutulmadan politikanın emeline yarıyacak bir muhteva olarak ortaya çıkarılmaktadır. Tatbik edilemeden beliren çeşitli tepkilerin giderilmesi için kanunun tadil edilebileceği beyan edilmesine rağmen efkârda buna inanacak bir zemin yaratılamamaktadır.

Belli bir zümreyi memnun edecek tarzda hizmetlerin geliştirilmiş bulunması ve bunun açık-

ça üretilmesi yüzünden ihkaki hak lüzumuna mecbur kaldığını sananlarla, tahrik edilenlerin her geçen gün artan bir tarzda bu tutuma karşı gelmelerinin devam etmesi otorite temin edilemediğini göstermektedir.

Anayasanın getirdiği müesseseler dengisinin icra tarafından bozulmuş gözükmesi ve reformlara girişememekte inatlı tutum ümitsizliği artırmaktadır.

Kanunun tek taraflı tatbik edilmekte görülmesi ve bunun tertibinde bazı maksatlar güdüldüğü zehabının yerleşmiş bulunması emniyet ve güvenin azalmasının devamına yol açmaktadır.

Gelir dağılımındaki adaletsizliğin ve dengesizliğin devamı arasında mensubiyeti malûm olanların birçok imkânlarla sahip bir halde görülmesi dikkatten kaçmamaktadır.

Zaruri ihtiyaç maddelerinin her gün yükselen fiyatlarının murakabe edilememesinden, geçim zorluğunun artmakta devam etmesi sabit ve dar gelirliileri müşkül duruma sokmaktadır.

Devlet hizmetinde çalışanların bir kısmının, sıkıntılı durumlarını hafifletmek pahasına hizmet kutsiyetini unutarak çıkarları peşine düşmek suretiyle işleri menfaat temin etmeden yapmaz bir halde görülmeleri yüzünden üzüntüler artıktır.

Mahkeme kararlarına uyulmamak ve mahkeme hükümlerini yerine getirmemek suretiyle icranın müessiriyetini her şeyin üstünde ve hâkim arzusunun sürdürülmesi endişe ile dikkati çekmektedir.

Üretim yerine tüketime dönük bir tatbikata devam edilerek kalkınmaya lâyıkıyla gidilememesi ve kalkınma dengesinin teessüs etmemesi şaşırıcı olmuştur.

İcradan beklenen uzak görüş yerine kendi âmaline faydalı saydığı hususlardan başka bütün işleri günlük politikanın dışına çıkarabilmesi siyasetini gösterememesi ve böylece kamunun yararına faydalı neticelere girişememesi ümitsizliği artırmıştır.

Talebe yurtlarının bir tarafı tutanlarca, üniversitelerin de diğer tarafı tutanlarca işgal edilmiş olduğunu görüyoruz. Bu hal de tahsil çağını ikmal etmek durumunda bulunanların sokağa dökülmelerine yol açıyor.

Vazifelilerce bunun bilinmiş olmasına rağmen giderilememesini çok mahzurlu görüyoruz.

Emniyet kuvvetlerinin vazifelerini kanuni mevzuat dışında basirtesiz âmirler tarafından ve edebe uymıyan bir tarzda kullanılması ve yapmaları, kız talebelere karşı davranışları hay-siyetlere itibar edilmez bir tarz telâkki edilir. Emniyet mensupları arasında bu tarz hareketi önlemeye çalışanlar bulunduğunu işittik. Teşkilâtı lekelemeye sebeboları kınamaktan uzak olamayız. Vazifesini suiistimal edenlere mâni olunmasını bekleriz.

İcranın zaman zaman silâhlı kuvvetleri politikaya karıştırmamak arzusu ifade ve beyanına rağmen son günlerde müşterek bir açıklama yapmak suretiyle silâhlı kuvvetleri politika içinde göstermek ve sözcülüğünü yaptırmaya sebeb olmak yanlış ve isabetsiz bir davranıştır.

Bundan başka bütçenin muvazeneli olduğu, bu yıl 800 küsur milyon noksanın iç istikraz ile kapatılacağı tasavvuru geçmiş yıllar bütçelerindeki açıklarla kıyaslanırsa, bu bütçe açığının da bahsedilen miktardan fazla olduğu kanaatini değiştiremiyor.

Gelir kaynaklarının sıhhatli bir surette hesabedilemiyerek nazari olmakta devam eder görülmesi açığın ifade edilen miktardan fazla olduğu kanaatindeki telâkkilerin giderilmesine imkân vermiyor.

Komisyon raporuna göre 1970 yılı dış ticaret açığının 350 milyon dolar olduğu yazılıdır. İhracatta da plân hedefleri altında kalınmıştır. Dış borçların her yıl gittikçe artan bir hızla gelişmesi ve ödeme külfetinin ağırlaşmış bulunması endişeden uzak değildir.

Yeni bütçede yatırımlara ayrılan payın 1/5 nisbetinde iş yapabilir olması plân hedeflerine varılamıyacağına ve plânın bir tarafa itileceğine bi işarettir.

İkinci Beş Yıllık Plânın 3 ncü senesinin tamamlandığı şu günlerde kalkınma hızının her geçen yıl daha azalarak plân hedeflerinin çok gerisinde kaldığı bir gerçektir.

Tek ve sağlam döviz kaynağımız olan snai istihsal unsuru tarımla meşgul insanların bir kısmının topraksız, bir kısmının da verimsiz işletmecilik şartları altında çalışır bir halde kalmaları bunlara bir an evvel bir çare bulunmasını icabettirmektedir.

Sanayi gelişmesini ve şehirlere akını kifiyetli ve isabetli bir plâna göre tertipleme ayarındaki bozukluk dikkati çekmektedir.

Büyük bir hamleye muktedir olduğu halde yatırım gücünün azaltılması yüzünden verimsiz bir hale düşürülen kamu sektörünün öncülüğünü kaybettiği ve ihmale uğradığı görülmektedir. Özel sektörün sanayii istihsalinde birbirini ikmal edecek bir çalışma tarzına getirilemediği dikkati çekmektedir.

Kaldırılmıyan tasarruf bonoları karşılığında memurlardan ve Hükümetle iş yapan zümreden alınan borç paralarla hiç değilse Kamu İktisadi Teşebbüslerini destekliyerek bunları rantabl faaliyete sevk etme imkânlarının tahakkuk ettirilmiş olması beklenirdi. Başarılamaması iktisadi hayatımızda şansızlık olarak devam ediyor.

Dış melekelerde çalışan işçilerin tasarruf ederek yurda gönderdikleri paraların, ithalâtçılara peşkeş çekilir bir halden ziyade sanayi tesisleri vücuda getirilmesinde kullanılmasına ihtiyaç vardır. Böylelikle para gönderenlere yurda avdetlerinde çalışma imkânları izhar edilmiş olabilir.

Ayrıca, artan nüfus için sanayide istihdam imkânı da temin edilebilir kanaatindeyiz.

Ortak Pazar mevzuunda, sanayimizi gelişmeden ölüme sürüklenmesini önliyecek tedbir alınmamış olmasından büyük kaygı duyuyoruz.

Bu sebeplerle 1971 yılı Bütçesinin Türk Milletinin refah ve huzuruna yeterli derecede müessir olamayacağı kanaatindeyiz. Ve diğer nedenlerle de birlikte bu bütçeye kırmızı oy kullanacağız.

Saygılarımla. (M. B. K. ve C. H. P. den alışırlar.)

BAŞKAN — Fethi Tevetoğlu, Adalet Partisi Grubu adına...

ADALET PARTİSİ GRUBU ADINA FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri: 27 Ocak 1971 Çarşamba gününden beri, yani tam 10 günlük bir müddet içinde aralıksız ve gece gündüz, büyük bir dikkat ve titizlikle müzakeresini yaptığımız 1971 yılı Bütçesinin görüşmeleri sonunda Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grubu adına kapanış konuşmamızı arz etmek üzere yüksek huzurlarımızda bulunuyorum.

Her şeyden önce açık ve aşıkâr olan bir hususu belirtmek ve tescil ettirmek lâzımdır; Bü-

yük milletimize ve aziz yurdumuza yeni hizmetler va'deden ve plânlı kalkınmayı belirli hedefe doğru bir yıllık zaman şeridi içerisinde mümkün olacak hızla yaklaştıracak bulunan 1971 bütçesi maddi ve mânevi hacım bakımından Cumhuriyet devrinin en büyük bir bütçesidir.

1961 yılında 6,5 milyar civarında olan bütçenin 1971 de 38,5 milyara yükselmesi yani büyük hızının, genişleme emsalinin % 600 ü aşması Türkiye'mizde isteklerin ne kadar yükseldiğini, kamu hizmetlerinin ve Devlet imkânlarının nasıl arttığını belirten müspet bir delildir.

1961 - 1971 yılları arasındaki fiyat farkı ve bilhassa yeni personel rejiminin uygulanması ile bütçeye yüklenen ağır malî yükte hesaplanarak yapılacak gerçekçi bir değerlendirme, 1971 yılı Bütçesinin yurt kalkınmasında ve kamu hizmetlerinin yürütülmesinde geniş imkânlar sağlayacak bir vasıf ve kuvvet taşıdığını gösterir.

Kötümserliği, muhalefetin kara esvabı sayanların görüş ve kanaatleri hilâfına Adalet Partisi Grubu olarak biz, 1970 in pek müşkül ve menfi şartlarına rağmen başarı ile hazırlanmış 1971 yılı Bütçesinin birçok ümitleri ve hizmetleri bünyesinde toplayan mutluluğu tabana indirmek, samimî karar, plân ve çabamızı gerçekleştirmekte yeterli bir büyük bütçe olduğu inancındayız.

Müzakerelerin başında da belirttiğimiz gibi, bu bütçe Bakanlığın salâhiyetli teknik eleman ve uzmanları tarafından hazırlanmıştır. Devlet Plânlama Teşkilâtının yurt gerçeklerine göre hazırladığı ikinci Beş Yıllık Plânının bu bütçeye düşen, tekabül eden bölümü veya dilimi şüphesiz bu bütçenin tanziminde dikkate alınan en mühim dokümanlardan birisi olmuştur.

Plânın hedefleri, memleketin iktisadi potansiyeli ve ödeme gücü, vatandaşlarımızın refah seviyesi ve bunun yükseltilmesi, refahın tabana indirilmesi, bütçenin düzenlenmesinde daima dikkate alınan hususlar arasındadır.

Devlet bütçesi aynı zamanda Hükümetin bir yıllık icraatının ve programında mevcut vaatlerin bir aynası demektir. Bütçe, geçmiş yılların gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilememiş zemini ve temelleri üzerine bina edildiği için, bütün hüviyetini mâziden alır. Fonksiyonu itibarı

ile ise, geleceğe dönüktür ve ileriye aittir. Bu istikamette bütçenin tümü ve ayrı, ayrı bakanlık bütçeleri üzerinde yapılacak tenkid, tahlil ve münakaşaları kısaca bir genel muhasebeye tabi tutmak istiyoruz.

Parlâmentonun âdabına, Yüce Senatosunun mehabetine uygun bir vakar ve ciddiyet içinde, bütçe üzerindeki tenkidlerini ağırbaşlı, olgun ve yapıcı bir üslup içinde faydamıza sunan sözcü ve hatip arkadaşlara iktidar grubu olarak takdir ve şükranlarımızı arz etmek isterim.

Fakat, mâzi, hal ve istikbâl bakımından yurt gerçekleriyle bütçe ve plân tanzimi ve uygulaması ile ilişkileri, okudukları kâğıtlara döktürülmüş «Bütçe ülkeye uymuyor» gibi tepeden inme, damdan düşme fikir ve kanaatleri de bütçe tenkidi diye kabule ve dikkate almaya imkân olmadığını belirtmeden geçemiyeceğim.

Hangi grup içinde olduklarımızı unutarak, en yüksek müesseselere karşı, yapıcı tenkidi yıkıcı tahrike kadar götürenlerin okudukları ellerine verilmiş kâğıtlardaki fikir, üslup ve ifadeyi kendi şahıslarına ve mevkiilerine nasıl yakıştırdıkları muhasebesini elbette tarih yapacaktır. Kendilerine bahsedilen bu kürsüden konuşma hak ve hürriyetini eski alışkanlıkları ile Adalet Partisi dâhil, Anayasa kuruluşlarına tehdit savurmak yolunda kullananların bu sözlerinin tenkidle ilişığının bulunmadığını bilmeleri lâzımdır. (Sağdan «Bravo» sesleri.)

Yurdun bugününü ve yarınını karanlık tablolar halinde çizmekten fayda umanların, sahibine tepecek isnat ve iftiralardan önce, kendi günlerini aydınlatmaları, kendi mâzi ve tarihleri üzerinde milletçe duyulan ve bilinen hususların tavzihine veya tezkibine mecbur olduklarını hatırlatmak isterim.

Anamuhalefet partisinin her zamanki grup sözcüsü başta olmak üzere, diğer bâzı hatipler bütçe tenkidi diye yaptıkları tâarruzların hedefini yanlış seçmişlerdir. Evvelâ bir gerçeğin takdir ve teslim edilmesi lâzımdır. Bu bütçe büyük milletimizin hür ve serbest iradesi ile demokratik yollardan işbaşına getirdiği Adalet Partisinin çoğunlukça benimsenmiş kendi program ve felsefesine göre hazırlayıp Yüce Meclislere sunduğu bir bütçedir.

Mutedil, demokratik ucundan, aşırı Marx'cı, Mao'cu ucuna kadar sosyalizmin çeşitli kalp-

larını ölçü olarak tahlil ve münakaşalarını yapanların bu bütçeyi beğenmeleri elbette beklenemez. Zira, bizim felsefe, görüş ve ideolojimiz, sizinki ile bir ve aynı değildir. Anlaşamazlık buradan gelmektedir. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Tenkid diye dinlediğimiz ekseri tâarruzların hülâsası ve toplandığı mihver, şudur; cinsi ve nevi kendilerinin mâlûmu bulunan sosyalist veya sol muhalefet, azınlık teşkil ettikleri halde kendi doktrinlerine uygun program, görüş ve düşüncelerinin neden bu bütçede yer bulmadığı şikâyetindedirler. Ve bütçe vesilesi ile iktidara âdeta neden bunları benimseyip uygulamıyorsunuz diye hücum etmektedirler.

Bütçe müzakereleri, her gün biraz daha keskinleşen ve meydana çıkan ideolojik kalıpların ve sloganların; banka, dış ticaret, sigorta ve sairinin devletleştirilmesi gibi, Anayasayı yapanlar tarafından Anayasa yapılırken ve 1961 - 1965 yılları arasında unutulmuş şimdi meydana çıkarılan, arzulanan tüm devletleştirme cilâğın mütemadiyen tekrarlanmasına vesile kılınmıştır.

Bütçe müzakereleri, partilerin ve sözcü bulunan bâzı mâlûm çevrelerin kendi ideolojik, doktriner fikir ve propagandalarının Senato kürsüsünden tekrarına vasıta edinmiştir. Halbuki bu cins propagandalar 16 ay önce yurt sathında enine boyuna yapılmış, Türk Milletinin değerlendirmesine sunulmuş, tabi tutulmuştur. Neticesi mâlûm, bu eskimiş propagandaların tekrarından ileri gitmemiş kategorideki konuşmaların hiçbir yapıcı, yol gösterici, hayırlı ve faydalı tarafı bulunmadığını üzüntü ve esefle tescile mecburuz.

Ayrıca, emsaline hiçbir demokratik ülkede rastlanılmıyan Demir Perde gerisi örnek ve metodların heveslilerinin, bu arzularına Adalet Partisinin elbette fırsat vermeyeceği gerçeğini bilmeleri lâzımdır. İnkârcı, yıkıcı, sorumsuz bir muhalefet yerine, Anayasanın, demokratik nizamın vazgeçilmez unsuru olarak vasıflandırdığı, mesuliyet duygusuna sahip, ciddi ve yapıcı bir muhalefete cidden ihtiyaç vardır.

Bizim, Anayasamız muvacehesindeki müşterek sorumluluk ve alternatif olmak durumu ile ve partilerüstü memleket meselelerinde hep-

mizi, bütün bir milleti, vatani, Devleti ve rejimi alâkadar eden mühim noktalarda müşterek vazife ve sorumluluk şuuru ile, birlik ve beraberlik ile hâdiselere, çarelerine eğilmemiz gerektiğini hatırlattığımız zaman davranışımızı, «Biz âciz düşmüşüz de muhalefetin yardımına muhtacolmuşuz ve el uzatıyoruz» şeklinde görmek ve göstermek isteyenlerin tutumlarını ciddi bir muhalefetle bağdaştırabilmek güçtür.

Adalet Partisi, Türk Devletinin parçalanamaz olduğunu, millî iradeyi, hür Parlâmentoyu ve Anayasaca tanınmış diğer bütün hakları savunmaktadır. Bu vazife milletçe işbaşına getirilmiş ve getirilecek her iktidarın başlıca görevidir. Bu haklar daima savunulacaktır. Fakat Türk Milletinin hakları hiç kimse, hiçbir kuvvet tarafından gasbedilemez, gasbedilemeyecektir. Bütçe tenkidi diye burada söylenen sözlerden, daha bu sabah bile tekrarından fayda umularak kullanılan yakışsız tâbir ve kelimelerden, ileri sürülen görüş ve mütalâalardan basına ve umumi efkâra intikal edenleri ve bunlardan Cumhuriyet Halk Parti sözcüleri hatiplerine aidolanları Türk Milletine bir kere daha ana-muhalefet partisinin bir gün iktidar olmak düşüncesi ve şansından tamamen mahrum bulunduğu kanaatini vermeye kâfidir.

Bütçe tenkidi diye böylesine sorumsuz, hesapsız, ölçüsüz, iddia ve isnatları tekrarlayanlar hakkında vatandaşın vereceği hüküm elbette bunların bir iktidar alternatifi olamayacağı hususudur. Demokrasiye gerçekten inananlar bundan üzüntü duymaktadırlar. Anayasanın 55 nci maddesine göre yapılan serbest seçimlerle iktidarlar tâyin edilmektedir. Kaybeden partilerin seçim bittiği halde hırs ve öfkeleri bitmemektedir. Siyasi yarışın sonuna rıza göstermiyen muhalefet, son seçimlerden henüz çıkılmışken, Parlâmento dışı muhalefet ile yeni bir tahrik ve huzursuzluk kampanyasına girişmiştir. O gün başlatılan yıkıcı program ve anarşiyi körükliyen metotlar, bugüne kadar devam edegelmiştir.

Daha bu sabahki konuşmalarında dahi, hâlâ Adalet Partisinin sivri uçlardan bâzılarını silâhlendirdiği iddiasında bulunan sayın sözcüye silâh kimde silâhlıyan kim, bizzat kendi itiraflarını burada açıkhyarak suçluları teşhir ve tesbit ettiğimiz halde hâlâ Adalet Partisi iktida-

rını gençlerin bir kanadını silâhlandırmak yalanı ile suçlandırmaya kalkışmak ve bunda ısrar etmekten bir fayda ummak, tıpkı «Diyanet» kelimesini bütün ikazlara rağmen «Diyanet» diye defaatle tekrarlayan arkadaşımızın ısrar ve inadına benzemektedir. Tedbir kanunları henüz Meclislere gelmeden, bunların korkunçluğundan bahsederek bir gürültü çıkarmak, bu kanunların asıl hedef tuttuğu muhataplarını tahrik ve teşvik etmekten başka bir mâna taşıyamaz.

Türk Anayasasının 2 nci maddesi: Türk Devletinin yapısını tarif ve tavsif etmiştir. Bu Anayasada belirtilen esaslara göre, ekonomik, sosyal ve siyasi haklar vatandaşlar arasında eşitolarak dağılmıştır. Vatandaşlar için fırsat ve imkân eşitliği vardır. Kanuni meşru yollardan hak arama hürriyeti ve yargı mercilerinin de ispat hakkı vardır.

Haklar, hürriyetler ve mesuliyetler birbirinden ayrılmaz bir bütün olarak, bütün vatandaşlar için ortak ve vazgeçilmez kaideler halinde vaz'edilmiştir. Kendi yaptıkları Anayasanın bu temel prensiplerini ve hukuk Devletini bir tarafa iterek, hırsı, çekemezliği bir politik sermaye olarak her gün, her fırsatta memleketin huzurunu kaçırmak isteyenler, tarih ve Devlet önünde hiçbir zaman sorumluluktan kurtulamazlar.

Bir taraftan Türk Milletinin oy hakkını teslim edip, silâhlı çatışmalara karşı olduğunu belirtirken, diğer taraftan millî iradenin işbaşına getirdiği iktidara asıl kendilerine yakışan bir bedbahtlık izafe etmek bunların nasıl bir gelişme içinde bulduklarının en tipik örneğidir.

Bütçe vesile edilerek bâzı sözcüler ve hatipler tarafından himaye olunmak, taraftar çıkılmak istenilen, gerçek hedef ve hüviyetlerini 10 gün önce bu kürsüden teşhis ve teşhir ettiğimiz sokak kuvvetleri ve üniversite zorbaları, Devletin nizamına ve otoritesine karşı ayaklanıp «Türkiye'de Parlâmentodaki bütün partiler, aralarında ufak farklar olmakla beraber hepsi birbirinin aynıdır ve biz Türkiye Büyük Millet Meclisi dâhil, hiçbir kuruluşu tanımıyoruz» şeklindeki şirretliklerine rağmen mâsum diye vasıflandırılırsa, bunları şımartıp bu hale getirenlerin, bunlara destek olanların demokratik rejimden ve Anayasadan bahsetmeleri samimi-

yetsizliktir. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Millî iradeye saygı duymıyanların demokratik rejime dost olmaları mümkün değildir, iktidarı yıpratmak, Başbakana hücum etmek için, Cumhurbaşkanlığına, Millî Güvenlik Kuruluna ve orduya dil uzatacak kadar yıkıcı metodlara başvuranların kimisi eylem ve devrim, kimisi işgâl ve boykot, kimisi de direnme adı altında Devleti ve demokrasi rejimini temelinden kundaklama gayreti içinde bulunanlara ortak ve destek olduklarını anlamalıdır.

Medeni âlemin terk ettiği bizzat komünist, sosyalist demir perde memleketlerinin de kurtulmak için canları pahasına mücadele açıp bir iç savaş içinde buldukları iflâs etmiş köhne ve sapık doğmaları, kurtarıcı yeni bir formül-müş gibi cennet yurdumuza ve aziz milletimize uygulamanın heveslileri, sonlarının hüsrana olacağını bilmiyecek kadar saf ve gâfil değildirlere.

Bugün vatandaşın üzüntü ve dikkatle takibettiği olaylar karşısında her siyasi partinin, grupun ve hattâ her Parlömanterin kendisine çeki düzen vermesi, gerçek durumunu ve tutumunu tesbiti ve açıklaması zaruridir.

İki gün önce bu kürsüden bâzı senatörlerin mânasız bulduğumuz iddialar gibi kendi şahsi politikasını değil, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Dışişleri Bakanı olarak Türk dış politikasını açıklıyan ve izah eden Adalet Partisi Bursa Senatörü Sayın Çağlayangil, bu arada Kıt'a Çin gerçeğini kabul etmekle beraber, Birleşmiş Milletlere Kızıl Çin'in kabulü için dost Milliyetçi Çin'in kuruluşun çıkarılmasına aslâ rıza göstermediğimizi ve göstermeyeceğimizi, oyumuzu daima bu istikamette kullandığımızı belirttikten sonra, kendi partisinin komünizm karşısındaki yerini, durumunu ve tutumunu da çok açık olarak ifade ve tescil ettiler.

«Adalet Partisi antikomünist bir partidir. Adalet Partisi komünizme düşmandır. Bizim komünizmle mücadele etmemiz, iç idarelerine ve kendi rejimlerine karışmadığımız komşu ülkelerle iyi komşuluk münasebetleri kurmamıza sürdürmemize mâni değildir» dediler.

Güven Partisinin de yaptığı gibi, partiler ve partili olmyan Parlömanterler açıkça komünizm ve komünistler hakkındaki görüş, durum ve tutumlarını belirtmelidirler.

Memlekette tam bir huzur teminini istiyor ve gerçek suçluları, dışarıdan yönetilenleri tecridetmek ve tahriklerini, tahriplerini sıfıra indirmek istiyorsak, bunu yapmaya mecburuz. Yoksa, bir gün bütün milliyetçilere ve kendilerinden olmayan herkese hattâ, araları bozulunca birbirlerine Faşist damgasını vurmak illeti, doğuştan özürleri bulunan komünistlerden birinin, T. İ. P. Genel Başkanının birkaç ay önce televizyonda sıkışması, seyirciler huzurunda politika kapanına düşmesi gibi, bir zorla meydana çıkma hali şüphesiz bu çatı altında hiç kimse için beklenen ve arzulanan bir husus değildir.

Yalnız, sosyalizmi dillerinden düşürmeyip Mihri Belli, Sadun Eren, Behice Boran, Hikmet Kıvılcımlı, Şevket Süreyya Aydemir, Aziz Nesin ve başkaları gibi sicillerle T. İ. P. Yönetim Kurulu toplantıları dâhil birtakım sol maskeli Marx'cı, Lenin'ci, Mao'cu sözüm ona kültür, fikir kulüplerinde, gençlik işçi ve meslek teşekküllerinde ve komünistlerce idare edilen veya çıkarılan yayın organlarında onlarla yan yana, el ele, omuz omuza cephe ve mücadele birliği içinde bulunanların sonra da Anayasadan, demokrasiden Atatürk'ten, Parlömanter rejimden bahsetmeleri samimiyetsizlikten başka bir şey değildir.

Komünistlerin yayınladığı 26 Kasım 1968 tarihli bir dergide, «Türk sosyalistleri, ayrıntılarını bırakınız; birleşiniz!» çağrısı ile, adları az önce geçen komünistler dâhil, bütün sosyalistleri bir cephede birliğe, beraberliğe ve mücadeleye dâvet eden sosyalist Parlömanterlerin teşhis ve tefriğine bilhassa şu bakımdan lüzum ve zaruret vardır. Bu kürsüden ileri sürdükleri, savdukları fikirler ister ithâl malı olsun, işporta malı olsun veya kendi mahsulleri bulunsun; söyliyenin kimliği bilinirse, söylediklerini mânelandırmak, tenkid yerine tahribe kalkışmasındaki gerçek maksat doğru değerlendirilir ve doğru değerlendirilmesi mümkün olur.

Hiç kimseye, suç işleme imtiyazı tanınmamıştır. Kanunları ihlâl edip suç teşkil eden fiilleri işliyenlere gerekçe ve mâzeret bulma hevesinden geri duramıyanlar, memleketin bir kaosa sürüklenmesinden fayda uman bedbahtlardır.

Bir yandan iktidarı yargı organı sanıp, kanunları uygulamamakla suçlayarak âciz yü-

reksiz» diye meşruiyet ve Anayasa sınırları dışına çıkarmak tahrik ve gayretleri sarf olunurken; öte yandan kanunların hâkimiyeti ve icranın müessiriyeti karşısında iktidarın zulüm yaptığından şikâyet etmekle yaygara koparılmaktadır. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Adalet Partisi iktidarı, ne âciz ne de zalim olmuştur. Âdil, hukuka ve Anayasaya bağlı kalmıştır.

BAŞKAN — Sayın Tevetoğlu 3 dakikanız var, efendim.

FETHİ TEVETOĞLU (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Bizi beğenmeyenlerin, çevremizdeki iftira ve husumet ağları nerede, nasıl ve kimler tarafından kurulmuştur, büyük millet tarafından tam bir isabetle tefrik ve teşhis edilmektedir. Bu itibarla, en başarılı hizmetlerimiz üzerinde dahi menfi propaganda yaratmaya çalışanların boş çabalarına karşı Adalet Partisinin doğru yolda olduğu inancı vatandaşlara bir millî şuur halinde yerleşmektedir.

Her fırsatı istismar ederek, kötü bir iktidar imajını yaratmaya heves ve çaba sarf edenler, gerçek durumlarını ortaya koyarak kendilerini bir kere daha teşhirden başka bir netice alamamışlardır. Adalet Partisi, demokratik rejimin saygıya ve sevgiye dayanan düşüncesini samimiyetle temsil ve bütün gücü ile müdafaa etmektedir.

Bütçe vesile ittihaz olunarak iktidarı kötüleme düşüncesi ile inkârcı, yıkıcı ve sorumsuz çıkmaz sokaklara sapmak kimseyi salâha götürmez. Millî değerlere ve müesseselere haksız ve insafsız iddia ve ithamlarla saldıranlar rejime, dolayısı ile bizzat kendilerine de zararlar vermektedirler.

Adalet Partisi güç şartların partisidir. İktidarın hangi şartlar içinde teslim aldığı ve milleti, memleketi, refah ve kalkınma yolunda nereden nereye ulaştırdığı meydandadır. Yıldan yıla çoğalan ihtiyaçlar, süratli nüfus artışı, Türk köylüsünün yıllarca sudan, yoldan, ışıktan ve en tabii sağlık, öğrenim gibi hizmetlerden mahrum bulunması karşısında Adalet Partisi iktidarı en müessir kararları cesaretle alıp uygulamasını bilmıştır. Fakirliğin ve işsizliğin istismarından fayda umanlara karşı Adalet Partisi artan hizmetleriyle bunları ortadan kaldırmayı çalışmaların hedef almıştır.

Boş lâf ve kısır çekişme yerine hizmet yolu açılmıştır. Bugün Türk Milleti daha çok hizmet yapılmasını istiyor; Türk köylüsü elektrik ve asfalt talebinde bulunuyorsa, bu, yapmak gücünde gördüğü Adalet Partisi iktidarının işbaşında bulunmasındandır.

Türk Devleti sokaktan işbaşına ve tarih sahnesine çıkmış bir Devlet değildir. Büyük ve aziz millet mukaddes ilâhi haklarını kan, alınteri ve gözyaşı dökerek, şehitler ve kurbanlar vereyerek bugünkü ideal hürriyetler nizamına erişmiştir. Bu idrak ve tarih şuuru içinde, görüşmesini mübarek Arefe günü tamamladığımız 1971 yılı Bütçesine Adalet Partisi Grubu olarak müspet oy vereceğiz. Bu bütçenin milletimiz ve memleketimize hayırlı bayramlar ve mutluluklar getirmesini dilerken, Yüce Senatoya Adalet Partisi Grubu adına saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Hükümet adına Sayın Maliye Vekili Erez, buyurun..

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya Milletvekili) — Sayın Başkan, sayın senatörler; «Yer yüzünde söylenmedik söz kalmamıştır. ifade edilmedik fikir de kalmamıştır» diye bir söz vardır. Bütçeler üzerinde görüşmeler yapılırken, gerek bütçelerle ilgili olarak, memleketin ekonomisi, maliyesi ile ilgili olarak, gerek genel politika meseleleri ile alakalı olarak söylenmedik söz, şu sabaha kadar kalmamış bulunuyor idi.

Buna rağmen muhterem arkadaşlarımız bir defa daha evvelce söylenmiş sözleri tekrarladılar, evvelce ifade edilmiş fikirleri bir defa daha serdettiler. Halbuki bu sözlerin cevapları verilmiş idi. Bu fikirlere karşı bulunan fikirlerde bu kürsüden defaatle ifade edilmiş idi.

Şimdi, burada ben bu girizgâhı yaparak bir noktaya gelmek istiyorum.

Muhterem Ferid Melen Arkadaşımız - misâl olarak bunu alıyorum - dedi ki, «İktisadi Devlet Teşekküllerinin Personel Kanunundan dolayı üç milyar açıkları vardır» evvelce de bunu ifade etmişti. Dün gece arzı cevabettim. Evvelce de arzı cevabettim. Dedim ki, İktisadi Devlet Teşekküllerine Personel Kanununun yüklediği yük, bizim uzmanlarımızın hesapladığına göre ve İktisadi Devlet Teşekkülleri

ile birlikte hesaplandığına göre, 1,5 milyar civarında bir rakamdır.

Ama, Sayın Melen bu cevabımıza rağmen yine de bunun 3 milyar olduğunu tekrarladılar.

FERİD MELEN (Van) — Enerji Bakanı söyledi.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, eğer arz olunan cevaplar kaale alınmayacak ise, o zaman cevaba lüzum yok gibi bir noktaya geliyoruz. Cevaba lüzum yok gibi bir noktaya geldiğimiz zaman da, demokratik rejimle bu ne dereceye kadar bağdaşiyor onu düşünecek bir noktaya gelmiş oluyoruz.

Pek muhterem muhalefet partilerimizin değerli sözcülerin bir itiyatları var. O da şu: Hiç bir zaman hâdiselerin müspet taraflarını nazarı itibara almamak, önceden ne gibi noktaları tenkid etmek mümkündür, ne gibi noktalarda boşluklar vardır, ne gibi noktaları biz efkârı umumiyeye yanlış olarak yahut da efkârı umumiyede yeis ve teessür uyandıracak tarzda işlerin kötü gittiğine dair kanaat ve intiba hâsıl edecek tarzda takdim edebiliriz, bu önceden düşünüyor ve ona göre gelinip, burada konuşuluyor.

Muhterem arkadaşlarımız, politika hayatına atıldığım günden beri hâdiselere daima doğru açıdan yaklaşmaya ve hâdiseleri doğru, normal ve bitaraf bir mantık ve muhakeme ile tahlil etmeye gayret etmişimdir. Ve zannediyorum ki beni dinlemiş olan bütün arkadaşlarımız da her halde bu hususu müşahade etmişlerdir. Bugün de 1971 bütçesinin Yüce Senatoda yapıldığı şu anda yine aynı tarzda hareket etmeye çalışacağım.

Şimdi genel politika konuları ile ilgili arkadaşlarımız ve bilhassa Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü Sayın Gündoğan, sözlerini mutlaka bugünkü nizamın değiştirilmesi noktasına getirmektedir. Buna da mütâaddit defalar arzı cevabettim. Bugünkü nizam, bugünkü rejim nedir evvelâ ona bir bakalım. Daha önce ikiye ayırdım, dedim ki; siyasi rejim olarak Anayasamızın tâyin ettiği rejim nedir, ekonomik rejim olarak Anayasamızın tâyin ettiği rejim nedir? Buna bir bakalım. Siyasi rejim

olarak Anayasamızın tâyin ettiği rejim demokratik rejimdir. Demokratik rejimden şu ana kadar kimsenin uzun boylu bir şikâyeti yok. Bilâkis hürriyetlerin suiistimal edildiğinden şikâyetçi olan arkadaşlarımız vardır. Şu halde şikâyetlerimiz ekonomik rejim ile ilgilidir. Ekonomik rejime baktığımız zaman, Türkiye'nin Anayasa ile tesbit edilmiş olan ekonomik rejimi, iktisadi nizamı karma ekonomi sistemidir. Karma ekonomi sisteminde Anayasamızın maddeleri sarih, geçen defa okudum, şimdi yine okuyabilirim ama, kısa konuşmamı arzu eden arkadaşlarımızın arzularına uyararak bunları okumuyorum; özel sektörle kamu sektörü yanyana bulunacaktır. Türkiye'nin ekonomik nizamı budur. Şimdi bu düzen bozuktur, bu rejim bozuktur, bu rejim soyguncu rejimdir, deniyor. Muhterem arkadaşlar, bizatihi rejim, Anayasamızın tesbit ettiği ekonomik rejim, siyasi rejim bozuk ve soyguncu olamaz. Olsa olsa, bu rejimin tatbikatında bâzı aksaklıklar olabilir. Bu da Türkiye'nin az gelişmiş bir memleket olmasından ileri gelmektedir. Ve tatbikatta, uygulamada görülen aksaklıkları elbette ki her zaman için düzeltmek mümkündür. İşte hâdiselere doğru açıdan yaklaşıp da, bu mütalâayı muhterem hatipler ileri sürdükleri zaman kendileri ile her zaman beraberiz.

Şimdi, münakaşası çok yapılan bir konuya geliyorum. O da, plân hedefine ulaşamıyor, yıllar geçtikçe % 7 hedef olan kalkınma hızı azalıyor, binaenaleyh, ekonomik politika muvaffak olamıyor tarzındaki iddiadır. Şimdi arkadaşlar daha önceki konuşmalarında da arz ettim. % 7 kalkınma hızını, kanunlar bir nisbet, bir rakam tesbit eder gibi tesbit edip de onu bir mûta olarak ele alıp işte bu budur diye işin içinden çıkmak mümkün değildir. % 7 kalkınma hızını kanunla tesbit etmek mümkün değildir. Bu bir tercih meselesidir. Türkiye hedef olarak bu tercihi yapmış ve bu hızı ulaşılacak hedef olarak tesbit etmiştir. Şimdi buna ulaşıyor mu, ulaşılmıyor mu? İkinci Beş Yıllık Plânda ne oldu, Birinci Beş Yıllık Plânda ne oldu? Ben yine hâdiselere doğru açıdan yaklaşmak istiyerek şu rakamları arz edeceğim:

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı devresinde üç yıl elde edilen kalkınma hızı 7,7, ikinci yıl 4,9, üçüncü yıl 4,5, dördüncü yıl 10,3,

altıncı yıl 6,1. Şimdi bunun toplamı 33,5 ediyor 5 yıla taksim ettiğiniz zaman ortalama kalkınma hızı 6,7 ediyor. Biz şimdi İkinci Beş Yıllık Plânın üçüncü yılındayız. Birinci yılda 6,7 elde edilmiştir, ikinci yılda 6,3, üçüncü yılda ikinci tahmine göre bu sene 5,6 dır. Bunun toplamı 18,6 ediyor. Üç yıla böldüğümüz zaman 6,2 ediyor. Şimdi ben şu mukayeseyi yapıyorum:

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının ilk üç yılında ortalama kalkınma hızı ne idi? Buna baktığımız zaman birinci yılda 7,7, ikinci yılda 4,9, üçüncü yılda 4,5 bunun toplamı 17,1 eder ve üçe böldüğümüz zaman 5,7 çıkıyor. Demek ki, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında ilk üç yılın ortalama kalkınma hızı 5,7, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında ilk üç yılın kalkınma hızı 6,2 dir. Muhterem arkadaşlar, her iki plânın ilk üç yılını mukayese ettiğimiz zaman, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının bu bakımdan daha başarılı olduğu açıkça görülüyor. Şimdi bu mukayeseyi böyle yapmayıp da, Birinci Kalkınma Plânında beş yılın muhassalası olarak 6,7 ye ulaşıldığı ifade edildikten sonra, İkinci Plânın daha iki yıl olduğu hesaba katılmaksızın, gayet şiddetli bir şekilde plân hedefinin gerisinde kalmıştır e ulaşamıyor tarzında mütalâada bulunmak ne dereceye kadar doğru olduğunu, bunu, bu mütalâada bulunan muhterem hatiplerin takdirlerine arz ediyorum. Şimdi ben dedim ki arkadaşlar, hâdiselere doğru açıdan yaklaşmaya çalışacağım. Şimdi bunu daima ifade etmişimdir. Türkiye'de bu kalkınma hızı mevzuunda sektörler arasında dengeli bir şekilde kalkınma var mıdır, yok mudur, bu hususta münakaşa zemini vardır. Elbette ki sektörler arasında tam mânası ile plân hedeflerine uygun tarzda bir kalkınma hızına ulaştığımızı iddia etmemiz mümkün değil. Plânda ve programda bunları zaten yazmışız. Hükümetin altında imzası olan dokümanlarda sanayiye şu olmuştur, hedef bu idi, ziraatte şu olmuştur hedef bu idi, şu kadar geri kalmıştır, bunları giderecek tedbirleri almak lâzımdır, demişiz. Zaten Devletin resmî dokümanlarında bunu yazmışız. Şimdi bunları ele alıp, simsiyah bir tablo çizmek doğru değil. Plânın, plân hedeflerine uygun bir şekilde sektörler arasında dengeli kalkınma konusunda münakaşa mev-

zuu vardır. Ama global olarak rakamları ele aldığımız zaman memnun olunacak bir husus karşındayız. Bunu da doğru tenkidlerde bulunabilmemiz için ifade etmek lâzımgelir.

Şimdi, bir de bütçe açıkları meselesi var ve fiyatlar meselesi var. Muhterem arkadaşlar, Türkiye ekonomisinin bünyesi ne ise, o bu sene husule gelmiş değildir. Eski yıllardan beri devam eden bir ekonomik bünye karşındayız. Ve bu ekonominin eski yıllardan beri devam eden meseleleri karşındayız.

Şimdi Sayın Melen burada dediler ki, «Yıldan yıla bütçe açıkları tevali ediyor.» Doğru, rakamlara baktığımız zaman doğrudur. Bütçe açıkları tevali edince, enflasyon olur, istikrar kaybolur, bu da doğru. Şimdi rakamlara bakalım, bizim de bir iddiamız var :

1965 te toptan eşya fiyatları genel endeksi % 8,1 artmış idi. 1966 da 4,8; 1967 de 7,5; 1968 de 4,6; 1969 da % 6; 1970 % 6 civarında. Şimdi bu rakamları zikredince, kalkınan bir ekonomide istikrarın sınırları içerisinde kalmıştır dedik ve Türkiye'de galopan bir enflasyon olmuştur. Bu plânlı kalkınma devrinin başarısıdır diye ifade ettik. Bunu da gözden uzak tutmamak lâzımdır. Bütçe açıkları olmuş ama, ekonomide istikrar bozulmamış, istikrarın sınırları içerisinde kalmış. Yıllardan beri bütçe açıklarının olmasının sebebi, Türk ekonomisinin bünyesinden ileri geliyor. Burada Maliye Bakanınız olarak bütçe açıklarını müdafaa ediyor değilim. Açık bütçe çok iyidir de demiyorum. Hâdiselere doğru açıdan yaklaşmaya çalışıyorum. Şimdi 1965 yılında fiyatların % 8 in üstünde artmasının sebebi ne idi? Bunu da mütaaddit defalar ifade ettiğim için, burada bir defa daha söylemek istemiyorum.

Şimdi Türkiye'de fiyatlar nispi fiyat istikrarı içerisinde kalmış da başka memleketlerde ne olmuş, başka memleketlerde fiyatlar sabit mi tutulmuş? Medeni memleketlerde muasır medeniyet seviyesi bize nazaran çok üstün olan memleketlerde, teknoloji, ekonomisi çok üstün olan memleketlerde fiyatlar ne olmuştur?

Şimdi bakınız İsviçre'de 1969 dan 1970 yılına dahilî mallarda fiyat artışı % 3,6; ithal mallarında 5,2, ortalama fiyat artışı İsviçre'de yıldan yıla % 4,5. Danimarka'da % 8, Finlândiya'da % 5, Norveç'te % 6,5, Almanya'da % 7,5,

Holânda'da % 7,5 yani 1969 yılına nazaran Almanya'da fiyatlar % 7,5, Holânda'da % 7,5, Danimarka'da % 8 artmıştır. Bizde ne olmuştur? Devalüasyon kararlarına rağmen, ekonominin en çetrefil kararlarının alındığı bir yılda genel fiyat endeksi % 5,6 civarında artmıştır.

Sayın Özdilek, zannediyorum, dedi ki, «Türk işçilerinin yolladıkları paraları ithalâta peşkeş çekeceğinize, bununla yatırım yapın, fonlar tesis edin, yatırımlara sarf edin.»

Sayın Özdilek'in bu sözü söylemeden önce sunu da söylemesi lâzımgelirdi. Devalüasyon kararından önce işçi dövizini olarak işçiden 12 lira üzerinden alınan dolâr ithalâta 9 liradan verilmekteydi. Biz buna mâni olduk. Bunu iyi ettiniz diye niçin söylenilmiyor? Sonra, ithalâta verilen bu dövizlerle ne ithal ediliyor? Ona bakmak lâzımgelir. İncik boncuk mu ithal ediliyor, lüks tüketim malları mı ithal ediliyor? Eğer bu dövizlerle lüks tüketim malları ithal ediliyorsa, o zaman ithalâta peşkeş çekiyorsunuz tarzında bir hitaba mâruz kalmamız belki doğru olur. Ama, ben ithalâtın dekont pozisyonunu şimdi veriyorum.

1963 yılında yatırım malları ithalâtı bütün ithalât hacminde % 46, hammadde % 50, tüketim maddesi % 4; 1964 te % 46, % 50, % 4; 1965 te % 42 yatırım malları ithalâtı, hammadde % 54, tüketim maddesi % 4; 1967 de % 47 yatırım malı, % 48 hammadde, % 5 tüketim maddesi; 1969 da % 45, hammadde % 50, tüketim maddesi % 5.

Şimdi Türkiye'nin ithalât hacmi içerisinde tüketim maddeleri % 4 - 5 gibi bir yekûn tutuyor. Şu halde bu dövizlerle yatırım malı ithal edilmektedir ve hammadde ithal edilmektedir.

1969 yılında yatırım maddesi 251 milyon dolâr, hammadde 431 milyon dolâr, tüketim maddeleri 119 milyon dolâr. 1970 te 285 milyon yatırım maddesi, hammadde 530 milyon, tüketim maddesi 120 milyon.

Burada ben şuna gelmek istiyorum. Gayet tabii, tüketim maddeleri % 5 ten de aşağı sürülmelidir tarzında bir mütalâa ileri sürülürse, elbette ki, bu hususta münakaşa zemini vardır. Ama, işçi dövizleri ithalâta peşkeş çekiliyor diye bir genel mütalâa ileri sürülecek olursa, bu genel mütalâanın işin detayına inilmeden serd edildiğini ifade etmek mecburiyetindeyim.

Bizim maruz kaldığımız iddialardan, genellikle maruz kaldığımız iddialardan birisi de, Türkiye'de bölgelerarasında kalkınmanın dengeli yapılmadığı hususudur.

Bunu daha önce de münakaşa etmiştik. Hükümet programında bu hususla ilgili geniş yer tutan tedbirler vardır. Bu konuda işin neresindeyiz. Bunu arz etmek için söylüyorum. Birinci Beş Yıllık Plân döneminde, beş yılda Türkiye'de, Doğu bölgesine 7 milyar 456 milyon Türk lirası yatırım yapılmış, bu rakam aynı dönemde yapılan yatırımların % 20 sini teşkil etmiştir. İkinci Beş Yıllık dönemde 1968 - 1970 dönemi itibarıyla üç yılda 6 milyar 982 milyon yatırım yapılmıştır. Birinci dönemde 5 yılda 7 milyar 456 milyon, ikinci Beş Yıllık Plân döneminde, üç yılda 6 milyar 982 milyon ve bu da yapılan yatırımların % 21 ini teşkil etmektedir.

Şimdi sanayi yatırımlar olarak, sözü uzatmamak için kısa kesiyorum, bazı misaller zikredip geçeceğim.

BAŞKAN — Evet. Sayın Erez, mesai 13 te bitiyor, oylama muamelesi de bir zaman alacaktır. Buyurduğunuz gibi şey yaparsanız memnun oluruz.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Devamla) — Sanayi yatırımlar olarak, 49 milyon proje bedelli Adıyaman Tekstil Fabrikası ikmal edilerek hizmete açılmıştır. 70 milyon proje bedelli, 200 bin ton kapasiteli Van Çimento Fabrikası inşaatı bitirilmiştir. 346 bin ton yıl kapasiteli ve 150 milyon keşif bedelli Erzurum Çimento Fabrikası devam etmektedir. Yıllık kapasitesi 460 bin tona çıkarılmak üzere ilâve tesisler konan Sivas Çimento Fabrikasının bu tevsiî işi bitirilmiş; bu hizmet için 67 milyon Türk lirası harcanmıştır. Yıllık kapasitesi 400 bin tona çıkarılacak olan ve 60 milyon proje bedelli Gaziantep Çimento Fabrikası inşaatı devam etmektedir. 350 bin ton yıl kapasiteli 114 milyon keşif bedelli Kars Çimento Fabrikası inşaatına başlanmıştır. 400 bin ton yıl kapasiteli 100 milyon proje bedelli Mardin Çimento Fabrikası inşaatına başlanmıştır. 24 milyon bedelli, yılda 12 600 ton süt işliyecek olan Kars Süt Fabrikası bitirilerek hizmete açılmıştır. 14 milyon proje bedelli Elâzığ Et Kombinasyonu bitirilmiştir. 13 milyon proje bedelli Urfa Et Kombinasyonu bi-

tilererek hizmete açılmıştır. 11 milyon proje bedelli Tatvan, 8 milyon bedelli Kars, 7 milyon bedelli Ağrı, 15 milyon bedelli Diyarbakır Et Kombinasyonu inşaatı devam etmektedir. 2 milyon 520 bin proje bedelli Hopa Çay Fabrikası tevsiî, 2 milyon 393 bin bedelli Gaziantep Soma Fabrikası, 35 milyon bedelli Malatya Sigara Fabrikası, 14 milyon bedelli bulunan Diyarbakır makina halısı tesisi, 49 milyon bedelli bulunan Diyarbakır Pamuk Sanayi Modernizasyonu, 90 milyon bedeli bulunan 28 600 ton yıl kapasiteli Artvin Lif Fabrikası inşaatları devam etmektedir. Yılda 300 bin ton süperfosfat üretecek olan 68 milyon bedelli Elâzığ gübre tesisleri inşaatı tamamlanmıştır. Bu izahatımı uzatabilirim.

Bölgelerarasında, bilâkis geri kalmış bölgeler lehine fark gözetildiğini anlatmak için bunları zikrediyorum.

Şimdi bütçenin çok büyük olduğu ve bunun realize edilemeyeceği, binaenaleyh, bünyesinde açıklar taşıdığı tarzındaki mütalâalara da cevap vermek istiyorum. Bunlara mütâaddit defa arzı cevapbettim.

Muhterem arkadaşlar, bir devalüasyon yapılmıştır. Personel Kanununun konsolide bütçeye getirdiği ek külfet 6 milyar liradır. Devalüasyonun Devlet gelirlerini artırıcı ve Devlet giderlerinde artırıcı tesirleri vardır. Bunları mukayese ettiğiniz zaman Devlet gelirlerini artırıcı yönde müspet tesirleri daha galip gelmektedir. Finansman kanunları geçen sene kısmen uygulanmıştır. Bu sene tam olarak uygulanacak ve hasılatını tam olarak verecektir. 6 milyar lira konsolide bütçe ödeneğinin memur maaşları dolayısıyla, brüt ödenegin artmış olması dolayısıyla, sadece Gelir Vergisinde 2 milyar liralık müspet tesir husule gelecektir. Bütün bunları hesaba kattığımız zaman, raportör arkadaşlarımızın inceden inceye bunu tetkik etmişlerdir, gelir tahminleri tamamiyle objektif olarak yapılmış ve konsarvatif tedbirlerdir, muhafazakâr tahminlerdir. Bu durumda bütçenin gelir tahminleri realize edilebilir. Realize edilince de bütçenin enflasyonist tesiri diye bir iddianın bu derece kuvvetle ileri sürülmemesi lâzım gelir. Ayrıca, şu elimde Aralık rakamları mevcut. Vasıtasız vergiler toplamında geçen yıla nazaran artış nisbeti % 20,6 dır. Vasıtalı vergiler toplamında artış nisbeti % 15,1

dir. Normal olarak bütün devlet gelirlerinde tahsilâtın artış nisbeti 1969 Aralıkla, 1970 Aralık ayı mukayese edildiği zaman % 19 nisbetindedir. Şu halde devlet gelirleri önemli artışlar kaydediyor. Tahsilât artışları memnuniyet vericidir, biraz önce varidat tahminleri ile ilgili olarak arz ettiğim izahat, varidat tahminlerinden şüphe etmemek lâzım geldiğini gösteriyor. Hangi arkadaşım istiyorsa, gelir tahminlerini gelsin beraber yapalım, bir kuşurumuz varsa huzurunuzda çıkıp bu tahmin yanlış yapılmıştır diyeceğim.

1970 yılı içerisinde bekliyen transferler tamamıyla eritilmiştir. Muhterem arkadaşlar, bu, ithalât tikanıklığı olmayacak, fabrikalar hammadde fiikdanı karşısında kalmıyacak, fabrikalar işsiz kalmıyacak demektir.

Şimdi, bu olmasaydı ne olacaktı? Bir de onu düşünmek iktiza eder. Bizim hali hazırda brüt döviz rezervlerimiz 413 milyon dolardır. Net rezervlerimiz de 79 milyon dolardır. Serbest altınımız 1969 başında 12 milyon dolârlık idi; 9 Ağustos 1969 da 22 milyon dolardır. 1969 sonunda 42 milyon dolardır, 31 Aralıkta serbest altın mevcudumuz 52 milyon dolârlıktır. 12 milyondan 52 milyona çıkarmışız, altın rezervimizi merhun altın 1969 başında 110 milyon dolârlıktı, 31 Aralıkta 70 milyon dolâra inmiştir. Merhun altını da 30 milyon dolârlık azaltmışız. Bütün bu rakamlar önümüzdeki yılda Türk ekonomisinin istikrarlı bir şekilde gelişmemesi için hiçbir sebep olmadığını göstermektedir.

Memur maaşlarının enflasyonist tesirinden bahseden arkadaşlarımız oldu. Memur maaşları dolayısıyla bir tarafta resesiyon tehlikesinden bahseden arkadaşlarımız oldu, diğer taraftan enflasyon tehlikesinden bahseden arkadaşlarımız oldu. Bir ekonomide aynı zamanda hem resesiyon, hem de anflasyon tehlikesi mevcudolabilir. Türkiye ekonomisi, birçok defa söyledim, ince bir hat üzerinde seyrediyor. Bir tarafta enflasyon, diğer tarafta resesiyon tehlikesi. Şimdi resesiyon tehlikesini önliyecek niteliktedir, memur maaşları. Memur maaşları talebi artıracaktır. Taban fiyatları dolayısıyla yapılan yükseltmeler de talebi artıracaktır. Talebin artması istihsalı teşvik edecektir. Sanayi üretimi artırmak için de bütün

transferleri yapmışız, hammadde sıkıntısı da yoktur. Hazinenin Merkez Bankası üzerine baskısı da azalmıştır. Merkez Bankasının sanayi ve iş hayatına açacağı kredi imkânları da fazlaşmıştır. Dikkatli hareket edildiği takdirde ve açık finansmanla gidilmediği takdirde, psikolojik bakımdan da bazı handikaplarla karşılaşmadığı takdirde önümüzdeki yılda Türk ekonomisi istikrarlı olarak bir gelişme seyri takibedecektir. Buna inanıyorum.

Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar; arkadaşlarımızın kısa konuşma arzularına da uyarak sözümü burada kesiyorum.

1971 bütçesi ile ilgili olarak değerli mü-talâalarını arz etmiş olan muhterem senatör-lerimize saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Bütçenin açık oylamasına geçiyoruz. Küreler kürsüye konacak ve sayın üyeler davet edildikçe kürsüye gelmek suretiyle, oylarını kullanacaklardır. Beyaz oy kabul, kırmızı oy ret ve yeşil oy çekinse olarak değerlendirilecektir.

Ayrıca tasnif heyeti teşkil etmiyorum ve zarf da dağıtmıyorum. Şimdi hangi harften oylamaya başlanacağını tesbit ediyoruz. Sayın İskender Cenap Ege, Aydın. Sayın İskender Cenap Ege'den başlamak üzere davet ediyoruz.

(Ad okunmak ve kürsüye gelmek suretiyle oylar kullanıldı.)

BAŞKAN — Oylama işlemi devam ediyor, oyunu kullanmayan üyeler lütfen kullansınlar.. Oyunu kullanmayan sayın üye var mı efendim? (Var var sesleri)

BAŞKAN — Buyursun kullansınlar efendim, oylama işlemi devam etmektedir.

Oyunu kullanmayan sayın üye, yok. Oylama işlemi bitmiştir. Kutu kaldırılınsın efendim.

Bugün 5 Şubat 1971 Cuma. Bütçe çalışmalarının 10 neu gününü ikmal etmiş bulunuyoruz. 10 gün zarfında, 134 saat çalışmış ve 33 oturum yapmış bulunuyoruz. 368 sayın üye konuşmak imkânını bulmuştur..

1971 yılı Bütçe kanunu tasarımsının açık oylamasına 141 sayın üye iştirak etmiş; 93 kabul ve 48 ret oyu çıkmak suretiyle 1971 yılı Bütçe kanunu tasarısı Cumhuriyet Senatosunca kabul edilmiştir. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Bakan bir arzunuz mu var?

DEVLET BAKANI HASAN DİNÇER (Afyon Karahisar Milletvekili) — Teşekkür için müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Dinçer, teşekkür için. (A. P. sıralarından alkışlar)

DEVLET BAKANI HASAN DİNÇER (Afyon Karahisar Milletvekili) — Sayın Başkan, Yüce Senatonunun değerli üyeleri; 1971 bütçesinin 10 gün devam eden müzakeresi sonunda, izhar buyurduğunuz itimada Hükümetimiz adına şükranlarımızı takdim ederim.

Oylamada verilmiş olan beyaz oylar ne kadar kıymetli ise, kırmızı oylar da bizim için o kadar makbul ve kıymetlidir. Müzakerelerde ve son gün cereyan eden konuşmalarda muhalefete ve iktidara mensup değerli hatipler tenkidlerde bulundular, temenniler izhar ettiler. Bunların hepsi bizim için bir değer taşır ve bundan sonraki Hükümet faaliyetlerinde, bunları daima değerlendirmede, bunlardan istifade etmede ve faydalı neticeler çıkarmada gayret sarf edeceğimize itimadetmenizi bilhassa isteriz.

Yapıcı tenkid ve temenni, kanaatimizce, demokrasinin gücüdür. Ancak, tenkid ve temenninin ötesine geçilmek suretiyle tahrip ve tezyife gidilse demokrasi için, güç yerine zayıf getiren bir netice doğurur. Elbette tahribe ve tezyife yönelen konuşmalara ve bu istikamette serd edilen mütalâalara itibar etmemiz mümkün değildir.

Anamuhalefet partisinin sayın sözcüsü, bugün yine Hükümete karşı sarf edilen sözlerde, burada tekrarından dahi eza duyacağım mahiyette, tehribi ve tezyifi hedef tutan kem sözler söylemiştir. Kendilerine bir atalar sözü nü hatırlatmakla cevap vermek isterim: «Kalp akçe ve kem söz sahibindir.»

Değerli arkadaşlarım, hazırlanmakta olan ve Yüce meclislere sunulmak üzere bulunan ve adına Tedbirler Kanunu, tedbirler getiren kanunlar olarak konuşmacıların tevsii ettikleri kanunlara karşı gösterilen - daha kanunlar görülmeden, mahiyeti ve muhtevası görülmeden - reaksiyonu hakikaten anlamak mümkün değildir. Cumhuriyet Halk Partisinin sayın sözcüsü bunları «vahim» olarak, «tehlikeli» olarak vasıflandırdı ve bunları Adalet Partisi ayakta

durmak için getirilmiş, getirilmek istenen kanunlar olarak tavsif etti.

BAŞKAN — Sayın Dinçer, bu konular grup sözcüleri tarafından mukabil cevaplandı. Teşekkür için söz aldınız, lütfediniz.

DEVLET BAKANI HASAN DİNÇER (Devamla) — Teşekkür ederim, bağlıyorum Sayın Başkan.

Ashnda getirilen ve getirilmek istenen kanun tasarıları, Adalet Partisini ayakta tutmak için değil, demokratik rejimi ayakta tutmak içindir. Bu kanunların getirilişinin gecikmiş olduğunu Millî Güven Partisinin sözcüsü ifade etti. Bir parti meseleyi olumlu ve yapıcı istikamette mütalâa ederken, anamuhalefet partisinin bu tedbirlere karşı davranışını anlamak hakikaten bizim için güç olmaktadır. (C. H. P. sıralarından «görüşümüz o, Sayın Bakan» sesi)

DEVLET BAKANI HASAN DİNÇER (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bütçenin sarfında daima dikkatli, itinalı ve titiz davranacağımıza itimadınızı bilhassa isteriz. Tek kuruluşuna kadar sarfında titizlik ve mahalline masruf bir gayret içerisinde olacağız.

Hepinize teşekkürlerimizi ve saygılarımızı takdim ederim. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Riyaset Divanı da, 1971 bütçe tasarısının hazırlanmasında gerçekten büyük emeği geçen bakanlıklar erkânının, Genel Kurul sayın üyelerinin ve Bütçe Karma Komisyonu Başkan ve üyelerinin bu gayretli mesailerine teşekkürü vazife bilir.

Bütçe, Devletimize hayırlı, uğurlu olsun. (Alkışlar)

Bir tahrir var, okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 11 Şubat 1971 Perşembe günü saat 15,00 te toplanmasına karar verilmesini arz ederim.

İstanbul

Rifat Öztürkçine

BAŞKAN — Efendim, tahriri okuttum. Görüşmek isteyen var mı?.. Yok. Oylarınıza sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birleşimi 11 Şubat 1971 Perşembe günü saat 15,00 te toplanmak üzere kapatıyorum.

Kapanış saati : 13,10

1971 yılı Bütçe Kanununa verilen oyları nsonucu.

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 183
 Oy verenler : 141
 Kabul edenler : 93
 Reddedenler : 48
 Çekinseler : 0
 Oya katılmıyanlar : 40
 Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

ADANA
 M. Nuri Âdemoğlu
 Mehmet Ünaldu

ADIYAMAN
 Mehmet Sırrı Turanlı

AFYON KARAHİSAR
 M. Kâzım Karaağaçlı-
 oğlu
 Ahmet Karayığit
 Kemal Şemecak

ANKARA
 Turgut Cebe
 Turhan Kapanlı
 Yiğit Köker
 Mansur Ulusoy
 Mahmut Vural
 İsmail Yetiş

ANTALYA
 Akif Tekin

AYDIN
 Ali Celâlettin Çoşkun
 İskender Cenap Ege

BALIKESİR
 Nuri Demirel
 Mehmet Güler
 Cemalettin İnkaya

BİTLİS
 Orhan Kürümoğlu

BOLU
 Turgut Yaşar Gülez
 Alâettin Yılmaztürk

BURDUR
 Ö. Faruk Kınaytürk

BURSA
 İ. Sabri Çağlayangil
 Cahit Ortaç

ÇANAKKALE
 Nahit Altan

ÇANKIRI
 Gürhan Titrek

ÇORUM
 M. Şevket Özçetin
 Safa Yalçuk

DENİZLİ
 Ali Kemal Turgut

DİYARBAKIR
 Selâhattin Cizrelioğlu
 Azmi Erdoğan

ELÂZİĞ
 Celâl Ertuğ

ERZURUM
 Osman Alihocagil
 Sakıp Hatunoğlu
 Edip Somunoğlu

ESKİŞEHİR
 Ömer Ucuza

GAZİANTEP
 İbrahim Tefvik Kutlar

GİRESUN
 Sabahattin Orhon

HAKKÂRİ
 Necip Seyhan

ISPARTA
 Mustafa Gülcügil

İÇEL
 Talip Özdolay

İSTANBUL
 Erdoğan Adah
 Halûk Berkol
 O. Zeki Gümüşoğlu
 Rifat Öztürkçine

İZMİR
 Belig Beler
 Mustafa Bozoklar

Mümin Kırık
 Orhan Kor

KARS
 Y. Ziya Ayrım

KASTAMONU
 Mehmet Çamha
 Ahmet Nusret Tuna

KIRKLARELİ
 Ali Alkan

KOCAELİ
 Lûtfi Tokoğlu

KONYA
 Osman Nuri Canpolat
 Fevzi Hahei
 Mehmet Varış

KÜTAHYA
 A. Orhan Akça
 İ. Etem Erding

MALATYA
 Hamdi Özer

MANİSA
 Oral Karaosmanoğlu

MARAS
 A. Orhan Süersan
 Ruhi Tunakan

MUĞLA
 Adnan Karaküçük

MUŞ
 İlyas Karaöz
 Haldun Menteseoğlu

NEVŞEHİR
 İsa Hisan Bingöl

NIĞDE
 İ. Şevki Atasığın
 Kudret Bayhan
 Hüseyin Avni Göktürk

ORDU
 Selâhattin Acar

Bekir Sıtkı Baykal

RİZE
 O. Mevdi Agun

SAKARYA
 Osman Salihoglu
 Mustafa Tıgılı

SAMSUN
 H. Enver Işıklar
 Refet Rendeci
 Fethi Tevetoğlu

SIİRT
 Abdurrahman Kavak

SİNOP
 Nâzım İnebeyli

SİVAS
 Nurettin Ertürk

TOKAT
 Ali Altuntaş

TRABZON
 Reşat Zaloglu

URFA
 Hasan Oral

UŞAK
 Mehmet Faik Atayurt

YOZGAT
 İsmail Yeşilyurt

ZONGULDAK
 Tarık Remzi Baltan

**CUMHURBAŞKANIN-
 CA SEÇİLEN ÜYELER**
 Lûtfi Akadlı
 Feridun Cemal Erkin
 Kasım Gülek
 Vehap Güvenç
 Mehmet İzmen
 Tayfur Sökmen

[Reddedenler]

TABİİ ÜYELER
 Refet Aksoyoğlu
 Mucip Ataklı
 Vehbi Ersü
 Suphi Gürsoytrak
 Kadri Kaplan
 Suphi Karaman
 Sami Küçük
 Fahri Özdilek
 Mehme; Özgüneş
 Selâhattin Özgür
 M. Şükran Özkaya
 Haydar Tunçkanat
ADANA
 Mukadder Öztekin
AĞRI
 Salih Türkmen
ANTALYA
 Mehmet Pırılta
ARTVIN
 Fehmi Alpaslan

AYDIN
 Halil Goral
BALIKESİR
 Nejat Sarlıcalı
BURSA
 Saffet Ural
DENİZLİ
 Hüseyin Atmaca
ERZİNCAN
 Fehmi Baysoy
GAZİANTEP
 Salih Tanyeri
GİRESUN
 İhsan Topaloğlu
HATAY
 Enver Bahadırh
İÇEL
 Lütfi Bilgen
İSTANBUL
 Mebrure Aksoley

Fikret Gündoğan
KARS
 Sırrı Atalay
 Mehmet Hazer
KAYSERİ
 Sami Turan
KIRŞEHİR
 Halil Özmen
KOCAELİ
 Hikmet İşmen
KONYA
 Sedat Çumralı
 Fakih Özlen
MALATYA
 Nurettin Akyurt
MANİSA
 Doğan Barutçuoğlu
MARAŞ
 Hilmi Soydan
MARDİN
 Abdülkerim Saraçoğlu

ORDU
 Şevket Köksal
SİVAS
 Âdil Altay
TEKİRDAĞ
 Hayri Mumcuoğlu
TOKAT
 Zihni Betil
VAN
 Ferid Melen
YOZGAT
 Sadık Artukmağ
ZONGULDAK
 Mehmet Ali Pestilci
**CUMHURBAŞKANIN-
 CA SEÇİLEN ÜYELER**
 Hayri Dener
 Fahri Korutürk
 Âdi Ünlü

[Oya katılmayanlar]

TABİİ ÜYELER
 Ekrem Acuner
 Emanullah Çelebi
 Kâmil Karavelioğlu
 Sezai C'Kan
 Ahmet Yıldız
 Muzaffer Yurdakuler
 (İ. Â.)
ADANA
 M. Yılmaz Mete
AMASYA
 Macit Zeren (Bşk. V.)
ANKARA
 Hıfzı Oğuz Bekata
BİLECİK
 Mehmet Örhon Tuğrul
 (B.)

BİNGÖL
 A. Hikmet Yurtsever
BURSA
 Şeref Kayalar
ÇANAKKALE
 Ziya Termen
EDİRNE
 Mehmet Nafiz Ergeneli
 (İ.)
ELÂZİĞ
 Salim Hazerdağlı
GÜMÜŞANE
 Abbas Cilâra
HATAY
 Mustafa Deliveli
İSTANBUL
 Şevket Akyürek
 Tekin Arıburun
 (Başkan)

Ekrem Özden
 Cemal Yıldırım
İZMİR
 Nazif Çağatay
 Necip Mirkelâmoğlu
 (İ. Â.)
KAYSERİ
 Hüsnü Dikeçligil
 Hüseyin Kalpaklıoğlu
MARDİN
 Abdurrahman Bayar
SAMSUN
 Rıza Işıtan
SİVAS
 Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
 Cemal Tarlan

TRABZON
 Ali Şakir Ağançoğlu
 Ö. Lâtfi Hocaoğlu
TUNCELİ
 Arslan Bora
URFA
 İ. Etem Karakapıcı
ZONGULDAK
 Ahmet Demir Yüce
**CUMHURBAŞKANIN-
 CA SEÇİLEN ÜYELER**
 Hidayet Aydın
 Osman Köksal
 Cemal Madanoğlu
 Zerin Tüzün
 Ragıp Üner
 Suad Hayri Ürgüplü

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1
Sivas	1
	—
Yekûn	2

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

38 Nci BİRLEŞİM

5 . 2 . 1971 Cuma

Saat : 10,30

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK
İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ-
TIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TUZUK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — 1971 yılı Bütçe kanunu tasarı ve Büt-
çe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi
(7/386) ; Cumhuriyet Senatosu (1/1170) (S.
Sayısı : 1481) (Dağıtma tarihi: 25 . 1 . 1971)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

